

Rekomandimet

mbi ushtrimin e ligjit në shoqëritë multi-etnike

Shkurt 2006

Rekomandimet

mbi ushtrimin e ligjit në shoqëritë multi-etnike

Shkurt 2006

Botuar dhe shpërndarë nga Komisioneri i lartë i OSBE-së për pakicat kombëtare (KLPK).

Mos ngurroni të kopjoni informacionet e kësaj broshure; parapëlqejmë t'i referoheni këtij burimi.

ISBN-10: 90-7598909-1

ISBN-13: 978-90-75989-09-0

© Komisioneri i lartë i OSBE-së për pakicat kombëtare 2006

Botimi shqip 2006

Shtypur në Hollandë

Botime në gjuhë të tjera mund të gjenden të shtypura dhe/ose në formë elektronike në adresën (<http://www.osce.org/hcnm/>):

Anglisht

Rusisht

Për informacione të mëtejshme, ju lutemi kontaktoni:

OSCE High Commissioner on National Minorities

Prinsessegracht 22

2514 AP The Hague

Tel: +31 (0)70 312 5500

Fax: +31 (0)70 636 5910

E-mail: hcnm@hcnm.org

Website: www.osce.org/hcnm/

HYRJE

Në vendimet e saj të Helsinkit në korrik të vitit 1992, Organizata për siguri dhe bashkëpunim në Europë (OSBE) krijoi postin e Komisionerit të lartë për pakicat kombëtare (KLPK) si "Instrument për parandalimin e konflikteve në fazën më të hershme". Ky mandat u krijua kryesisht si përgjigje e situatës në ish-Jugosllavi, për të cilën ekzistonte frika se mund të përsëritej gjetkë në Europë, e veçanërisht në vendet në tranzicion drejt demokracisë. Një gjë e tillë do të destabilizonte premtimin për paqe dhe prosperitet, të parashikuar në Kartën e Parisit për një Europë të re, të miratuar nga kryetarët e shteteve dhe të qeverive, në nëntor 1990.

Gjatë më shumë se dhjetë vitesh veprimtarie të dendur, KLPK ka identifikuar disa çështje dhe tema të përsëritura në lidhje me pakicat, të cilat janë bërë qendër vëmendjeje në një varg shtetesh në të cilat ka vepruar ai. Këto çështje përfshijnë arsimimin e pakicave dhe përdorimin e gjuhëve të tyre, që janë me rëndësi të posaçme për ruajtjen dhe zhvillimin e identitetit të personave që u përkasin pakicave kombëtare. Çështje të tjera me rëndësi janë pjesëmarrja efektive e pakicave kombëtare në qeverisjen e shteteve dhe përdorimi i gjuhëve të pakicave si mjet komunikimi në mediat elektronike. Për të siguruar zbatimin e përshtatshëm dhe koherent të të drejtave përkatëse të pakicave në rajonin e OSBE-së, KLPK ka ngarkuar katër grupe ekspertësh të njohur ndërkombëtarë, të përpunojnë katër grupe udhëzimesh mbi këto çështje të përsëritura: **Rekomandimet e Hagës për të drejtat e arsimit të pakicave kombëtare** (1996); **Rekomandimet e Oslos mbi të drejtat gjuhësore të pakicave kombëtare** (1998); **Rekomandimet e Lund-it mbi Pjesëmarrjen reale të pakicave kombëtare në jetën publike** (1999); dhe **Udhëzimet mbi përdorimin e gjuhëve të pakicave në mediat elektronike** (2003). Këto dokumenta kanë shërbyer si pika referimi për kreatorët e politikës dhe të ligjeve në shumicën e shteteve. Rekomandimet janë në dispozicion falas (në disa gjuhë), në zyrën e KLPK, si edhe në formë elektronike në adresën (www.osce.org/hcnm).

Çështja e ushtrimit të ligjit në shoqëritë multi-etnike është një ndër ato që kanë lindur në disa situata, ku ka qenë i involvuar edhe KLPK. Në një numër shtetesh, KLPK ka konstatuar mungesën e mekanizmave institucionale për mbështetjen e bashkëveprimit dhe bashkëpunimit midis policisë dhe personave që u përkasin pakicave kombëtare. Mungesa e trajnimit të duhur për të vepruar në një shoqëri multi-etnike, që shpesh është e kombinuar edhe me përbërjen mono-etnike të shërbimit policor dhe me praktikën diskriminuese, shpesh ka shkaktuar reagime negative te komunitetet e

pakicave kombëtare, të cilat madje janë kthyer në katalizatorë konfliktesh. Ndryshe nga këto raste, në disa shtete të tjera, KLPK ka konstatuar se përpjekjet që bëhen për të përfshirë përfaqësues të komuniteteve në shërbimin policor, me qëllim të rritjes së komunikimit midis policisë dhe komuniteteve të pakicave kombëtare, kanë forcuar marrëdhëniet ndëretnike, por njëkohësisht kanë rritur edhe efektivitetin e punës së policisë.

Duke patur parasysh rolin e rëndësishëm të policisë, KLPK u angazhu në procesin e analizimit të standardeve dhe praktikave ndërkombëtare në fushën e ushtrimit të ligjit. Për këtë qëllim, në konsultim me Njësitin e çështjeve strategjike policore në Sekretariatit e OSBE-së, KLPK ka caktuar për këshilltar të vet (Dr. *Robin Oakley*, këshilltar i pavarur dhe studiues shkencor nderi në Qendrën e studimeve për pakicat etnike, *Royal Holloway - University of London*) dhe ka formuar një grup ekspertësh me përvojë, ku përfshihen përfaqësues të organizatave të rëndësishme ndërkombëtare, oficerë të lartë policie, ekspertë të pavarur dhe aktorë jo qeveritarë me përvojë të veçantë në këtë fushë. Takimi i parë i ekspertëve u mbajt në dhjetor dhe në sajë të këtij procesi, u hartuan rekomandimet e mëposhtme për ushtrimin e ligjit në shoqëritë multi-etnike.

Ekspertët e pavarur ishin:

Z. *Steve Bennett*, Drejtor i edukimit dhe zhvillimit të policisë, Misioni i OSBE-së në Kosovë; znj. *Ilze Brands Kehris*, Drejtore, Qendra e të drejtave të njeriut dhe studimeve etnike në Letoni; dr. *Anastasia Crickley*, Kryetare, Qendra monitoruese europiane për racizëm dhe ksenofobi; z. *Francesc Guillen*, Shef i shtabit, zv/ministër i punëve të brendshme, Qeveria e Katalonias, Spanjë; Profesor *Kristin Henrard*, Departamenti i të drejtës ndërkombëtare dhe kushtetuese, Universiteti i Groningenit; dr. *Gordan Kalajxhiev*, anëtar i Bordit ekzekutiv, Komiteti i Helsinkit për të drejtat e njeriut në Maqedoni; dr. *Jenő Kaltenbach*, Komisioner parlamentar i Hungarisë për të drejtat e pakicave etnike dhe kombëtare; z. *Michael Kellett*, përfaqësues i Rrjetit të koordinatorëve të policisë dhe të drejtave të njeriut të Këshillit të Europës, Kryetar i Ekipit të rimëkëmbjes të pasurive rajonale të veriperëndimit, Mbretëria e Bashkuar; Dr *Robin Oakley*, këshilltar i pavarur; z. *Stig Odorf*, Njësi i policisë, Sekretariati i përgjithshëm i Bashkimit Europian, Këshilli i Bashkimit Europian; z. *Timothy Parsons*, ekspert mbi krimet e urrejtjes, Programi i OSBE-ODIHR për tolerancën dhe mosdiskriminimin; z. *Karl Pettersson*, nëpunës i çështjeve policore, Njësi i çështjeve strategjike të policisë, Sekretariati i OSBE-së; z. *Ivan Shushkevich*,

kolonel policie (në pension), zv/drejtor i përgjithshëm, Klubi i shefave ushtarakë të Federatës Ruse; z. *Chris Taylor*, këshilltar i pavarur; z. *Rinus Visser*, Akademia policore e Hollandës.

Qëllimi i Rekomandimeve shoqëruese, siç janë ato të Hagës, Oslos, Lundit dhe Rekomandimeve mbi mediat, është inkurajimi dhe zbatimi i miratimit të shteteve lidhur me masat konkrete për zbutjen e tendosjeve, që kanë të bëjnë me pakicat kombëtare. Në këtë mënyrë, rekomandimet i shërbejnë qëllimit përfundimtar të KLPK-së, e ky është parandalimi i konflikteve. Rekomandimet hartohen në bazë të ushtrimit të ligjit ndaj "pakicave kombëtare" në "shoqëritë multi-etnike". Sipas mendimit të ekspertëve, termi "pakica kombëtare" përfshin një grup të gjerë pakicash, ku bëjnë pjesë pakicat fetare, gjuhësore, kulturore dhe etnike. Në parim, Rekomandimet janë të rëndësishme për të gjitha këto grupe. Po ashtu, duhet vënë në dukje se në Rekomandime, fjala "pakica" përdoret si shkurticë e përshtatshme për shprehjen "pjesëtarë të pakicave kombëtare".

Rekomandimet kanë për qëllim t'u japin shteteve udhëzime praktike mbi hartimin e politikave dhe ligjeve në përputhje me normat dhe standardet ndërkombëtare. Të mbështetura në përvojën ndërkombëtare dhe praktikat më të mira, ato mund të balancojnë dhe përmbushin nevojat dhe interesat e të gjitha shtresave të popullsisë, duke përfshirë edhe ato të personave që u takojnë pakicave kombëtare. Natyrisht, rekomandimet duhet të zbatohen duke patur parasysh gjendjen konkrete në secilin shtet. Ato duhet të përfshijnë faktorë të tillë siç janë procesi i reformave në polici dhe gjendja konkrete në terren.

Rekomandimet ndahen në gjashtë nënkapituj, të cilët përmbajnë njëzet e tre rekomandime të ndryshme, të ndara në bazë të parimeve të përgjithshme - punësimi dhe përfaqësimi; trajnimi dhe mbështetja profesionale; puna me komunitetet etnike; praktika operative; parandalimi dhe menaxhimi i konflikteve. Të gjitha udhëzimet duhen interpretuar në përputhje me Parimet e përgjithshme në pjesën I, të cilat kërkojnë nga shtetet hartimin e politikës dhe ligjeve mbi këtë sferë dhe dhënien e udhëzimeve përkatëse. Prej pjesës së II-të e deri në pjesën e VI-të, sugjerohen veprime konkrete për qeveritë, shërbimet policore dhe komunitetet e pakicave kombëtare. Sqarimi më i hollësishëm për çdo rekomandim ose udhëzim gjendet në Shënimin e bashkangjitur sqarues ku jepen referencat e standardeve përkatëse ndërkombëtare dhe shembujt e praktikës së suksesshme.

Mesazhi kryesor i Rekomandimeve është se ushtrimi i suksesshëm i ligjit në shoqëritë multi-etnike varet nga vendosja e mirëbesimit të mbështetur me komunikimin e rregullt dhe bashkëpunimin praktik midis policisë dhe pakicave. Nga një marrëdhënie e tillë përfitojnë të gjitha palët. Pakicat përfitojnë nga ushtrimi i ligjit që merr parasysh shqetësimet e tyre dhe u përgjigjet më tepër kërkesave të tyre për mbrojtje personale dhe akses në drejtësi, kurse policia përfiton nga efikasiteti, meqenëse komunikimi dhe bashkëpunimi më i mirë janë kyç për ushtrimin e suksesshëm të ligjit në çdo komunitet. Shteti përfiton si nga integrimi i pakicave, ashtu edhe nga policia më efikase. Për shtetet që integrojnë pakicat dhe njëkohësisht zhvillojnë ushtrimin profesional të ligjit, Rekomandimet ofrojnë instrument praktik për të ecur përpara.

Shpresohet që Rekomandimet të shpërndahen dhe do të gjejnë përdorim të gjerë.

REKOMANDIMET MBI USHTRIMIN E LIGJIT NË SHOQËRITËMULTI-ETNIKE

I. PARIMET E PËRGJITHSHME

1. Shtetet duhet të miratojnë politikë që njeh rëndësinë e ushtrimit të ligjit në marrëdhënet ndëretnike. Kjo politikë duhet të jetë pjesë e politikës dhe programeve më të gjera, për integrimin e pakicave në nivel kombëtar dhe lokal. Krahas kësaj, ajo duhet të koordinohet me numrin e madh të veprimeve për të inkurajuar profesionalizmin në ushtrimin e ligjit dhe policinë e orientuar drejt shërbimeve. Kjo politikë duhet të sigurojë ushtrimin e ligjit në pajtim me standardet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, duke përfshirë të drejtat e personave që u takojnë pakicave.
2. Shtetet duhet të sigurojnë që policia dhe publiku i gjerë, duke përfshirë edhe pakicat, të kuptojnë rolin e policisë në inkurajimin e marrëdhënieve të mira ndëretnike. Ato duhet të mundësojnë që policia të angazhohet me këtë detyrë dhe të jetë e pajisur për zbatimin e këtij roli. Udhëheqësit politikë dhe ata të policisë duhet publikisht ta mbështesin këtë rol, dhe të inkurajojnë mirëkuptimin dhe mbështetjen e publikut për policinë.
3. Autoritetet shtetërore dhe policore, në bashkëpunim me përfaqësuesit e pakicave, duhen të përgatisin planveprime për t'i zbatuar këto politika, por edhe për të monitoruar rregullisht zbatimin e tyre.

II. PUNËSIMI DHE PËRFAQËSIMI

4. Përbërja e policisë në nivel lokal, rajonal dhe kombëtar, duke përfshirë rangjet e larta dhe të ulta, por edhe personelin civil, duhet të pasqyrojë diversitetin e popullsisë. Imazhi publik i policisë si organ përfaqësues etnik duhet promovuar në mënyrë të vazhdueshme.
5. Duhet të caktohen synimet statistikore për rritjen e përfaqësimit të policisë dhe të monitorohet përbërja etnike e policisë për të çmuar progresin.

6. Duhet prezantuar iniciativat e rritjes së punësimeve të pjesëtarëve nga pakicat pak të përfaqësuara. Këto nisma duhet të përfshijnë masa konkrete për të inkurajuar kandidatët dhe për t'i ndihmuar ata të arrijnë standardet e nevojshme, si dhe të përmbajnë veprime për largimin e çfarëdo pengese diskriminuese – qoftë direkte apo indirekte.
7. Duhet prezantuar masat që do të garantojnë se oficerët e policisë me origjinë nga pakicat pranohen dhe trajtohen në mënyrë të barabartë në organizatën e policisë, e cila duhet t'u sigurojë atyre një mjedis të përshtatshëm pune dhe mundësi të barabarta për të ecur përpara në karrierë.

III. TRAJNIMI DHE ZHVILLIMI PROFESIONAL

8. Policisë duhet t'i ofrohet trajnim dhe mbështetje e nevojshme profesionale për të kuptuar dhe reaguar në mënyrë të përshtatshme ndaj ndjeshmërisë së pakicave. Në këtë mënyrë policia do të jetë në gjendje të zbatojë ligjin në mënyrë të suksesshme, duke inkurajuar harmoninë dhe uljen e tendosjeve.
9. Rekomandohet që trajnimi mbi çështjet e pakicave dhe mbi marrëdhëniet ndëretnike të përfshihet në trajnimet fillestare dhe në trajnimin gjatë shërbimit, për të gjithë oficerët policorë. Përfaqësuesit e pakicave duhet të përfshihen në planifikimin dhe ofrimin e trajnimit.
10. Kodet e sjelljes së policisë duhet të përfshijnë standardet profesionale të ushtrimit të ligjit në shoqëritë multi-etnike, ndërsa programet e trajnimit të policisë duhet të përfshijnë elementet e hartuara për arritjen e këtyre standardeve. Shkelja e këtyre standardeve duhet t'i nënshtrohet masave korrigjuese, kurse praktikant shembullorë duhet të pranohen nga ekspertët dhe publiku.
11. Rekomandohet që drejtorët dhe mbikqyrësit e policisë të ngarkohen me detyrë të qartë për t'u siguruar që personeli i tyre plotëson këto standarde gjatë trajtimit të pakicave. Ata duhet të kenë aftësi drejtuese dhe të jenë shembull i praktikës së mirë të punës.

IV. PUNA ME KOMUNITETET ETNIKE

12. Policia duhet të ketë për detyrë të zhvillojë metodat dhe praktikat e komunikimit dhe bashkëpunimit me pakicat dhe të krijojë besim reciprok në nivel lokal, rajonal dhe kombëtar.
13. Policia duhet të marrë masa për të krijuar aftësitë e komunikimit në gjuhët e pakicave, kurdo që është e mundur, duke punësuar dhe trajnuar personel shumëgjuhësor, por edhe me anë të përkthyesve të kualifikuar.
14. Policia duhet të luajë rol proaktiv në inkurajimin dhe mbështetjen e pakicave për t'i ndihmuar ato të komunikojnë dhe bashkëpunojnë me policinë, për shembull, duke vepruar si partnerë në iniciativat e punësimit dhe në trajnimet mbi çështjet e pakicave. Njëkohësisht, pakicat duhet të jenë të gatshme të komunikojnë dhe bashkëpunojnë me policinë për të rritur sigurinë në komunitet dhe aksesin në drejtësi.
15. Rekomandohet themelimi i mekanizmave që sigurojnë përgjegjësinë demokratike të policisë në veprimet ndaj njerëzve të të gjitha shtresave të komunitetit. Këtu duhet të përfshihen sistemet e efektshme për ngritjen dhe ndjekjen e ankesave, të cilat mund të përdoren nga pakicat kombëtare. Të gjitha seksionet e komuniteteve duhet të jenë të vetëdijshëm për të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre në lidhje me policinë, por edhe për detyrat e policisë dhe shërbimet që ata priten të sigurojnë.

V. PRAKTIKA OPERATIVE

16. Duhet të merren masa për të siguruar që policia zbaton ligjin në mënyrë të paanshme dhe jodiskriminuese duke mos veçuar një grup të caktuar, për shembull, me anë të "përshkrimeve racore". Masa të tilla duhet të përfshijnë kodet e kryerjes së veprimeve operative, siç është përdorimi i pushtetit të policisë për të ndaluar dhe kontrolluar njerëzit në rrugë dhe në vende të tjera publike.
17. Policia duhet të ndërmarrë hapa për të inkurajuar raportimin e krimeve nga pjesëtarët e pakicave kombëtare, me qëllim të promovimit të sigurisë në komunitet dhe aksesin në drejtësi.

18. Gjatë patrullimeve të zakonshme në zonat multi-etnike, policia duhet të dërgojë ekipe të përziera, për të fituar besimin e publikut dhe rritjen e efektivitetit të vet operativ. Policia duhet gjithashtu të sigurojë që taktikat dhe imazhi i saj (p.sh. numri, mënyra e mbajtjes së armëve, zgjedhja e uniformave) përshtaten me detyrën dhe të mos nxisin pa nevojë frikë dhe tendosje.
19. Policia duhet të sigurojë zbatimin energjik dhe të frytshëm të ligjit kundër diskriminimit. Në veçanti, policia duhet të ndërmarrë hapa për të inkurajuar raportimin e krimeve të motivuara nga urrejtja etnike dhe të sigurojë që këto regjistrohen dhe hetohen plotësisht.
20. Shtetet duhet të sigurojnë që mekanizmat këshilldhënëse dhe mbështetja për viktimat e krimit të jenë të hapura dhe efikase në mënyrë të barabartë edhe për pjestarët e pakicave kombëtare.

VI. PARANDALIMI DHE TRAJTIMI I KONFLIKTEVE

21. Policia duhet të ketë për detyrë dhe duhet të trajnohet për të luajtur rol pro-aktiv në vendosjen e marrëdhënieve të tilla me pakicat, të cilat do të kenë për qëllim identifikimin dhe mundësisht uljen e tensioneve që mund të shkaktojnë konflikte ndëretnike.
22. Policia, gjithashtu, duhet të trajnohet dhe të pajiset për të menaxhuar trazirat civile, incidentet dhe konfliktet në mënyrë profesionale dhe të pavarur, me qëllim të qetësimit dhe zgjidhjes së tyre me anë të ndërmjetësimit dhe përdorimit minimal të forcës.
23. Veçanërisht në nivel lokal, policia duhet të bashkëpunojë ngushtë me autoritetet e tjera publike, për të siguruar që veprimet e saj në parandalimin dhe trajtimin e konflikteve ndëretnike janë të koordinuara me veprime më të gjera në inkurajimin e integritit të pakicave, për ndërtimin e shoqërisë së suksesshme multi-etnike.

SHËNIM SQARUES I REKOMANDIMEVE MBI USHTRIMIN E LIGJIT NË SHOQËRITË MULTI-ETNIKE

I. PARIMET E PËRGJITHSHME

1. *Shtetet duhet të miratojnë politikë që pranon qartë rëndësinë e ushtrimit të ligjit në marrëdhëniet ndëretnike. Kjo politikë duhet të jetë pjesë e politikës dhe programeve më të gjera për integrimin e pakicave në nivel lokal dhe kombëtar. Krahas kësaj, ajo duhet të koordinohet me numrin e madh të veprimeve për të inkurajuar profesionalizmin në ushtrimin e ligjit dhe policinë e orientuar drejt shërbimeve, për të siguruar zbatimin e ligjit në pajtim me standardet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, duke përfshirë të drejtat e pjesëtarëve nga pakicat.*

Në një shoqëri multi-etnike, marrëdhëniet e mira ndëretnike dhe integrimi i pjesëtarëve të pakicave kombëtare varen nga fakti nëse veprimet e shtetit konsiderohen si të ligjshme dhe efektive.¹ Në veçanti, roli i policisë si agjencia e "vijës së parë" dhe më e dukshme e zbatimit të ligjit është i qenësishëm: policia është mbrojtëse e integritetit të pakicave. Pakicat që konsiderojnë se policia zbaton ligjin në mënyrë të paanshme dhe kujdeset për drejtësinë dhe sigurinë në komunitet, kanë të ngjarë ta respektojnë shtetin; dështimi i policisë dhe autoriteteve të tjera përgjegjëse për të rrënjosur legjitimitetin e tyre në sytë e pakicave mund të shkaktojë përbuzje dhe frikë ndaj policisë, si dhe atmosferë ku mund të lulëzojë ekstremizmi.

Pranimi i policisë si organ i ligjshëm dhe efikas, qoftë në nivel kombëtar, rajonal ose lokal, varet nga vendosja e mirbesimit në bazë të komunikimit të mirë dhe bashkëpunimit praktik midis policisë dhe pakicave. Vendosja e marrëdhënieve të tilla, krahas përmirësimit të marrëdhënieve ndëretnike do të kontribuojë në efikasitetin e ushtrimit të ligjit. Rekomandimet vijuese, të bazuara në eksperiencë, kanë për qëllim të ndihmojnë shtetet në vendosjen e këtyre marrëdhënieve.

---

¹ Rekomandimet janë hartuar nga këndvështrimi i ushtrimit të ligjit të "pakicave kombëtare" në "shoqëritë multi-etnike". Për mendimin e ekspertëve, termi "pakica kombëtare" përfshin një gamë të gjerë grupesh etnike, ku përfshihen pakica fetare, gjuhësore, kulturore dhe pakica etnike. Në parim, Rekomandimet vlejnë për të gjitha këto grupe. Po ashtu, duhet vënë në dukje se në Rekomandime, fjala "pakica" përdoret si shkurticë e përshtatshme për frazën "persona që i takojnë pakicave kombëtare".

Qeveritë duhet të demonstrojnë rol drejtues, duke përcaktuar "vizionin" e qartë të rolit të policisë në ndërtimin dhe ruajtjen e shoqërisë reale demokratike multi-etnike. Ato duhet të konsultohen gjerësisht për të fituar konsensusin multi-partiak dhe multi-etnik për politikën e tyre mbi ushtrimin e ligjit dhe mbi pakicat, të cilat mund të jenë përçarëse ose të bëhen objekt i rivaliteteve politike. Politika dhe masat që kërkohen për të zbatuar atë, duhet të qartësohen në "deklaratat politike", të cilat duhen mbështetur publikisht nga liderët politikë dhe duhen zbatuar përmes instrumenteve ligjvënëse dhe instrumenteve të tjera.

Politika e ushtrimit të ligjit duhet të jetë pjesë përbërëse e strategjisë më të gjerë kombëtare për inkurajimin e integritit dhe ndërtimin e shoqërisë multi-etnike. Këtu duhen përfshirë masat e inkurajimit të pjesëtarëve nga pakicat për pjesëmarrje në jetën politike dhe ekonomike të shtetit, si dhe masat në fushën e arsimit, gjuhës, përfaqësimit politik, mediave elektronike, trajtimit të varfërisë dhe izolimit. Mbarëvajtja e integritit në aspekt më të gjerë do ta lehtësojë marrjen e masave të nevojshme për rregullimin multi-etnik.

Ndonëse është qartësisht e përcaktuar dhe identifikohet lehtë, politika e kontrollimit të pakicave duhet të jetë pjesë përbërëse e programeve të zhvillimit të policisë. Komunikimi i mirë dhe bashkëpunimi i besueshëm është çelësi për ushtrimin efikas të ligjit në komunitetet e mazhorancës dhe ato të pakicave. Qasja represive ose e "orientuar në kontrollim", e cila nuk merr parasysh apo shkel të drejtat fundamentale të njeriut dhe të pakicave, nuk mund të sigurojë rrethanat ku marrëdhëniet e mira midis policisë dhe pakicave do të jenë frytdhënëse.

Prandaj, demokratizimi dhe profesionalizmi i policisë janë parakushte të rëndësishme për t'i mundësuar asaj të luajë rolin e vet në ndërtimin e shoqërisë së suksesshme demokratike multi-etnike, siç është prezantimi i ushtrimit të ligjit me orientim shërbimin dhe qasja e mbështetur në të drejtat e njeriut, e shoqëruar nga "ushtrimi i ligjit në komunitet" në nivel lokal.²

---

² Hollësitë mbi normat dhe standardet ndërkombëtare të ushtrimit të ligjit dhe të drejtave të njeriut gjenden në "Kodi i Kombeve të Bashkuara për sjelljen e zyrtarëve të zbatimit të ligjit" [*United Nations Code of Conduct for Law Enforcement Officials* (1979)], që gjendet në <http://www.uncjin.org/Standards/Conduct/conduct.html> dhe "Kodi evropian i Këshillit të Europës mbi etikën e policisë" [*Council of Europe European Code of Police Ethics* (2001)], që gjendet në http://www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Legal_cooperation/Police_and_internal_security/Documents/Intro_Documents.asp#P234_5187. Këto dokumente përcaktojnë standarde të qarta ndërkombëtare për ushtrimin profesional të ligjit, në përputhje me të drejtat ndërkombëtare të njeriut. Këto standarde duhet të shërbejnë si bazë për të gjitha politikat e ushtrimit të ligjit dhe praktikat që lidhen me pakicat dhe marrëdhëniet ndëretnike, dhe drejtuesit e policisë duhet të jenë syhapur për zbatimin e këtyre standardeve gjatë gjithë kohës. Karta e Rotterdemit "Ushtrimi i ligjit në një shoqëri multi-etnike" [*Policing for a Multi-Ethnic Society* (1996)], që gjendet në <http://www.rotterdamcharter.nl/>, është dokument i përgatitur nga përfaqësues të policisë, autoritetet bashkiake dhe OJQ-të nga tërë Europa. Ky dokument, i cili nuk është i detyrueshëm me ligj, jep udhëzime të përgjithshme të

- 2. Shtetet duhet të sigurojnë që policia dhe publiku i gjerë, përfshirë këtu edhe pakicat, të kuptojnë rolin e policisë në promovimin e marrëdhënieve të dobishme ndëretnike. Ato duhet gjithashtu të garantojnë që policia të ketë për detyrë dhe të jetë e pajisur për kryerjen e rolit të tillë. Udhëheqësit politikë dhe ata të policisë duhet publikisht ta mbështesin këtë rol, dhe të inkurajojnë mirëkuptimin dhe mbështetjen e publikut për policinë.*

Zbatimi i politikës që synon konsolidimin e kapaciteteve të policisë për inkurajimin e marrëdhënieve të mira ndëretnike, nuk është thjesht vetëm ushtrim teknik, por ka të bëjë me ndryshimin e kulturës policore. Për këtë, kërkohet mirëkuptimi dhe angazhimi i krijuesve të politikës, si dhe i policisë në të gjitha nivelet e organizimit të saj. Kultura ekzistuese në polici mund të mos ketë mirëkuptim ndaj trajtimit të këtyre çështjeve: madje mund të jetë armiqësore dhe përgjithësisht mund t'u rezistojë këtyre ndryshimeve. Për më tepër, vetë policia mund ta konsiderojë veten (me vetëdije ose jo) si përfaqësuese e grupit etnik dominues dhe si mbrojtëse e interesave të tij, kështu që mund të perceptojë politikën e lartëpërmendur si kërcënim të padëshiruar. Është me rëndësi të dihet se trajtimi shfrytëzues i grupeve të caktuara etnike është formë e korrupsionit të policisë që ndeshet me të drejtën ndërkombëtare dhe të drejtat e njeriut dhe rrezikon mundësinë e policisë për të inkurajuar marrëdhënie të mira ndëretnike.

Prandaj, është e nevojshme që udhëheqësit politikë të sigurohen se zyrtarët e lartë të policisë kuptojnë plotësisht rëndësinë e rolit të tyre në inkurajimin e marrëdhënieve të mira ndëretnike dhe janë të angazhuar për ta zbatuar atë. Krahas nxitjes së marrëdhënieve të mira etnike jashtë organizatës, roli i tyre parashikon të njëjtën edhe brenda radhëve të policisë, për të siguruar shmangien e diskriminimit në bazë etnike ose arsyeve të ngjashme (kurse në rastet kur ndodh diskriminimi, të trajtohet suksesshëm). Udhëheqësit e policisë nga ana tjetër, duhet të sigurohen që personeli i policisë – të gjithë ekspertët dhe të gjithë postet e hierarkisë në të gjitha rajonet – gjithashtu vlerësojnë këtë rol dhe rëndësinë e tij në punën e tyre të përditshme. Për këtë arsye, drejtuesit e policisë në të gjitha nivelet duhet të japin deklarata të qarta që mbështesin këtë rol, i cili duhet theksuar në të gjitha trajnimet. Veprimet që dëmtojnë këtë rol dhe favorizojnë apo shfrytëzojnë grupe të caktuara etnike, diskriminojnë ose shprehin armiqësi ndaj pakicave, nuk duhen lejuar. Krijuesit e politikës dhe drejtuesit e policisë duhet të punojnë për të krijuar kulturë në radhët

---

mbështetura në përvojat praktike. Politika e ushtrimit të ligjit që ka të bëjë me pakicat, duhet po ashtu të marrë parasysh të drejtat më të përgjithshme që përcaktohen në *Konventën europiane për të drejtat e njeriut dhe Konventën kornizë të Këshillit të Europës për mbrojtjen e pakicave kombëtare (1994)*, që gjenden në [http://www.coe.int/T/E/human_ rights/minorities/](http://www.coe.int/T/E/human_rights/minorities/).

---

policisë, e cila do të mirëpresë dhe respektojë diversitetin etnik përbrenda dhe jashtë radhëve të veta dhe do ta konsiderojë veten si faktor pozitiv dhe shembull për krijimin e shoqërisë së suksesshme multi-etnike (shih gjithashtu Rekomandimin 7).

3. Autoritetet shtetërore dhe policore, në bashkëpunim me përfaqësuesit e pakicave, duhet të përgatisin planveprime për t'i zbatuar këto politika, por edhe për të monitoruar rregullisht zbatimin e tyre.

Ka rëndësi të dihet nëse politika dhe masat janë të efektshme dhe nëse po i arrijnë rezultatet e parapara. Ka gjasa që pakicat, në veçanti, të jenë të interesuara të shohin nëse është bërë përparim. Është me rëndësi që të mblidhen informacione të sakta të cilat do të jenë në dispozicion. Planveprimet dhe monitorimi mund të ndihmojnë përballjen e këtyre sfidave. Planveprimet për zbatimin e kësaj politike duhet të:

- Ndjekin qasjen e integruar, duke përfshirë të gjitha fushat e veprimit të përcaktuara në Rekomandime;
- Mbështeten në analizën e problemeve dhe nevojave konkrete në marrëdhëniet midis policisë dhe pakicave: për këtë qëllim mund të porositen studime të pavarura;
- Identifikojnë dhe të ngarkojnë personat përgjegjës (si në qeveri ashtu edhe në organizatën e policisë) me zbatimin e politikës që ka të bëjë me ushtrimin e ligjit dhe me pakicat;
- Krijojnë poste ose njësi të posaçme, aty ku është e përshtatshme, për të kryer ose koordinuar punën e nevojshme;
- Përfshijnë sigurimin e burimeve të mjaftueshme financiare dhe të tjera;
- Mundësojnë konsultime të vazhdueshme dhe bashkëpunim me policinë (p.sh. nëpërmjet shoqatave profesionale) dhe me pakicat (p.sh. nëpërmjet OJQ-ve) në të gjitha fazat;
- Përfshijnë zbatimin e projekteve eksperimentale lokale, si hap i parë i dobishëm.

Gjithashtu, është thelbësore që zbatimi i politikës së ushtrimit të ligjit dhe pakicave të monitorohet rregullisht. Zyrtarët e qeverisë dhe policisë duhet ta bëjnë këtë rregullisht për qëllimet e tyre administrative dhe duhet të shpallin njoftime që janë të hapura për publikun. Gjithësesi, për të rritur besimin e publikut dhe për të siguruar përgjegjësinë demokratike, monitorimin e tillë duhet ta bëjë edhe një organizëm i pavarur. Këtë rol mund ta marrin institucionet parlamentare të të drejtave të njeriut

(p.sh. komisionet parlamentare ose Ombudsmeni), ose organe të tjera të mbikqyrjes publike. Organet e këtilla duhet të kenë të drejtë të hetojnë zyrtarët publik dhe të organizojnë seanca të hapura dëgjimore, por edhe t'i bëjnë publike raportet e tyre. Pavarësisht nga metodat e përdorura për të monitoruar zbatimin e politikave të tilla, ka rëndësi që pakicat dhe policia të konsultohen dhe që perceptimet dhe përvojat e tyre regjistrohen dhe shfrytëzohen gjatë përgatitjes së raporteve dhe rekomandimeve. Policia duhet të mirëpresë dhe jo të pengojë mbikqyrjen e tillë të pavarur, duke njohur të mirat që mund t'i sjellë ajo një organizate të hapur dhe të përparuar. Në rast gabimesh ose dështimesh, ato nuk duhen fshehur, por duhen analizuar për të nxjerrë mësimet pozitive për të ardhmen. Hartimi dhe zbatimi i politikave të tilla nuk është detyrë që duhet bërë me nxitim, por duhet mbështetur në qasjen graduale, të shtrirë në një periudhë më të gjatë.³

II. PUNËSIMI DHE PËRFAQËSIMI

4. *Përbërja e policisë – në suazat lokale, rajonale dhe vendore, duke përfshirë oficerët me grada të larta dhe të ulta, si dhe personelin civil - duhet të pasqyrojë diversitetin e popullsisë. Imazhi publik për policinë si organ përfaqësues etnik duhet të nxitet në mënyrë aktive.*

Përfaqësimi i barabartë i pakicave në organizatën e policisë është i rëndësishëm për disa arsye:

- a) Shërben si tregues se anëtarët e të gjitha grupeve etnike kanë mundësi të barabarta si individë për të hyrë në radhët e policisë dhe për të përparuar në karrierë;
- b) Shërben si mënyrë e inkurajimit të integritetit të pakicave me anë të pjesëmarrjes së tyre në jetën publike të shtetit dhe të institucioneve të tij;⁴

---

³ Për informacione dhe këshilla të mëtejshme për zbatimin e programeve reformuese në polici, shih "Programi i Këshillit të Europës mbi policinë dhe të drejtat e njeriut" [*Police and Human Rights Programme*], dhe në veçanti botimin: "Ushtrimi i ligjit në shoqërinë demokratike – A është shërbimi juaj policor, mbrojtës i të drejtave të njeriut?" [*Policing in a Democratic Society – Is Your Police Service a Human Rights Champion*] që mund të gjendet në http://www.coe.int/t/human_right/police/2._publication/

⁴ Shih "Rekomandimet e Lundit për Pjesëmarrjen e efektshme të pakicave kombëtare në jetën publike dhe Shënimin spjegues (1999) të OSBE-së dhe të KLPK-së" [*Lund Recommendations on the Effective Participation of National Minorities in Public Life & Explanatory Note (1999)*], që gjenden në disa gjuhë në adresën: <http://www.osce.org/hcnm/documents.html>

- c) Si mënyrë për të siguruar përbrenda policisë një gamë njohurish dhe aftësish (duke përfshirë edhe aftësitë gjuhësore) të nevojshme për të punuar në një komunitet të shumëllojshëm etnik;
- d) Si mjet për ta ndihmuar policinë të ndërtojë marrëdhënie të jashtme me komunitetet e pakicave, mbështetur në komunikimin dhe bashkëpunimin e efektshëm dhe besimin reciprok.

Për të gjitha këto arsye, rritja e karakterit përfaqësues të policisë duhet konsideruar si përparësi kryesore. Kjo është vërtetuar edhe në Opinionet e Komitetit këshilldhënës të Këshillit të Europës për Konventën kornizë mbi pakicat kombëtare.⁵ Si rrjedhojë, policia duhet të vazhdimisht të promovojë imazhin e vet publik si organ përfaqësues etnik, por njëkohësisht duhet të bëjë të ditura hapat që merr për ta kthyer këtë në realitet (p.sh. me metodat që jepen në Rekomandimin 12). Ajo duhet të kujdeset që përpjekjet e veta të përfshijnë pakicat më të vogla dhe të marginalizuara, si dhe grupet më të mëdha dhe më të integruara. Policia duhet gjithashtu të sigurojë se gjatë veprimtarisë së saj, pakicat trajtohen me respekt dhe në mënyrë të drejtë, me qëllim që ato ta perceptojnë organizatën e policisë si vend të dëshirueshëm për të punuar.

Është me rëndësi që karakteri multi-etnik i policisë të jetë i pranishëm dhe i dukshëm në të gjitha rajonet. Kjo është e rëndësishme në lokalitetet mono-etnike dhe multi-etnike, e sidomos në vendet ku pakicat janë grupi kryesor banues. Po ashtu, është e rëndësishme që pakicat të kenë poste të rëndësishme të hierarkisë, e jo vetëm gradat më të ulta. Kjo tregon se mundësitë për të arritur grada të larta janë të hapura për të gjitha grupet dhe njëkohësisht u mundëson pakicave ardhmëri në krijimin e politikës, nga pozitat e larta ekzekutive. Kështu, policia dëshmon se është organizatë e vërtetë multi-etnike. Aty ku organizatat e policisë nuk mund të punësojnë pjesëtarë të pakicave drejtpërsëdrejti në poste të larta, atëherë emërimi i personave me përvojë nga pakicat si këshilltarë të veçantë, është alternativë për të sjellë qëndrimet e pakicave në udhëheqësinë e policisë.

- 5. *Për të rritur përfaqësimin e policisë duhen përcaktuar objektiva statistikore, kurse për të matur përparimin duhet zbatuar mbikqyrja e përbërjes etnike të policisë.*

---

⁵ Në adresën http://www.coe.int/T/E/human_rights/minorities/

Për të siguruar që përbërja etnike e policisë përfaqëson popullatën, duhet të miratohet një qasje strategjike. Përbërja e dëshirueshme etnike duhet të përcaktohet si synim që duhet arritur. Njëkohësisht, duhen përcaktuar edhe planet e përkohshme, të cilat mund të realizohen brenda një periudhe të caktuar kohore.

"Objektivat" duhet të dallohen qartë prej "kuotave". Objektivat janë aspirata ose synime për rritjen e përfaqësimit të grupeve të caktuara dhe mund të arrihen në mënyra të ndryshme. Shembuj metodash që sigurojnë mundësi të barabarta për individët që do të përzgjedhen, përshkruhen në Rekomandimin 6. Përdorimi i objektivave që sigurojnë se stafi përfaqëson popullsinë është një praktikë e mirë. Kuotat janë ndarje e vendeve që duhen plotësuar me anëtarë të grupeve të caktuara gjatë procesit të përzgjedhjes. Përdorimi i kuotave si mjet për arritjen e objektivave për punësimin e pakicave shpesh shkakton ankesa për padrejtësi dhe rrezikon uljen e standardeve, ndaj, kur është e mundur, duhet shmangur.

Megjithatë, përdorimi i kuotave mund të jetë i përshtatshëm dhe i përligjur në rrethana të veçanta. Për shembull, kur në suaza të programit të reformës në polici në një shtet multi-etnik, krijohet një strukturë krejtësisht ose kryesisht e re policore, mund të jetë vitale për qëllime legjitimiteti dhe efektshmërie, që kjo strukturë nga fillimi të përfaqësojë popullatën etnike në përgjithësi. Në rrethana të tilla, mund të justifikohet përcaktimi dhe plotësimi i kuotave etnike, veçanërisht në fazën e parë të përzgjedhjes dhe trajnimit, me kusht që, nga anëtarët e të gjitha grupeve, të kërkohen standardet e duhura minimale kualifikuese, në fazën kur ata konfirmohen si oficerë policie. Mirëpo, kuotat etnike duhen përdorur vetëm në periudha tranzicioni, pas të cilave, objektivat duhet të arrihen në mënyra të tjera.

Për të parë nëse po realizohen këto objektiva, të dhënat duhet të grumbullohen rregullisht. Qeveritë duhet të përcaktojnë se cilat organe janë përgjegjëse për secilën nga këto detyra dhe sipas asaj të ndajnë përgjegjësitë. "Monitorimi i tillë etnik" duhet të lidhet ose të integrohet me monitorimin e përgjithshëm të forcës së punës për të siguruar respektimin e të drejtës ndërkombëtare dhe politikës së përgjithshme shtetërore të punësimit.

Grumbullimi i të dhënave etnike është çështje e ndjeshme dhe diskutabile, kurse ligjet për mbrojtjen e të dhënave në disa vende vështirësojnë mbledhjen e të dhënave mbi përkatësinë etnike. Megjithatë, shtetet nuk duhet t'i shmangen kësaj çështjeje. Të dhënat e tilla duhet të mblidhen dhe të përpunohen, në pajtim me standardet europiane për mbrojtjen e të dhënave personale dhe të drejtën e vetë-identifikimit (të

drejtën e secilit për të vendosur nëse dëshiron të trajtohet si pakicë apo jo). Të dhënat etnike duhet të jenë anonime, të shndërrohen në të dhëna statistikore dhe duhet të shmangen të gjitha mundësitë e kthimit prapa në bazën personale të të dhënave. Nëse këto masa mbrojtëse plotësohen, nuk duhet të shkelen të drejtat e individëve. Por pa të dhënat e tilla, shtetet nuk do të mund të monitorojnë nëse veprimet e ndërmarra për rritjen e përfaqësimit etnik të policisë janë duke dhënë rezultatet e dëshiruara.

6. *Duhen ndërmarrë iniciativa për të shtuar numrin e personave të punësuar nga pakicat. Këto nisma duhet të përfshijnë masa konkrete për të inkurajuar kandidatët dhe për t'i ndihmuar ata të arrijnë standardet e nevojshme, si dhe të përmbajnë veprime për largimin e çfarëdo pengese diskriminuese – qoftë direkte apo indirekte.*

Përfaqësimi i ulët i pakicave në radhët e policisë shfaqet për arsye të ndryshme. Këtu përfshihen injoranca e mundësive ekzistuese, mungesa e kualifikimit arsimor, përvojat e mëparshme të abuzimeve policore në komunitetet e tilla dhe diskriminimi i drejtpërdrejt ose i tërthortë gjatë proceseve të punësimit. Për rritjen e punësimit të pakicave, së pari duhen analizuar shkaqet e sakta të përfaqësimit të tyre të ulët në secilin shtet, kurse pastaj të trajtohen me anë të masave të posaçme.

Masat e posaçme që mund të jenë të përshtatshme, janë si vijon:

- a) Iniciativat për rritjen e informatave në komunitetet e pakicave lidhur me mundësitë e punësimit në polici, për krijimin e imazhit pozitiv të policisë dhe për inkurajimin e personave të interesuar për aplikim. Iniciativat e tilla përfshijnë shpërndarjen e fletëpalosjeve, përdorimin e radio-televizionit (duke përfshirë edhe reklamat), vizitat e policisë nëpër shkolla dhe qendrat e komunitetit (duke përfshirë edhe qendrat kulturore dhe fetare), krijimin e mundësive që të rinjtë të vizitojnë stacionet e policisë ose shkollat e trajnimit dhe iniciativat e përbashkëta me drejtuesit e komuniteteve, dhe shoqatat etnike ose OJQ-të. Fushatat e punësimeve me objektiv të caktuar, të cilat i përdorin gati se të gjitha këto metoda, mund të synojnë grupe të caktuara të nënpërfaqësuar.
- b) Masat e trajtimit të mungesës së kualifikimeve të mjaftueshme arsimore të kandidatët potencialë, të cilët përndryshe, mund të jenë kandidatë të

përshtatshëm dhe të motivuar. Këto masa mund të jenë kurse të shkurta dhe intensive, për arritjen e nivelit të nevojshëm pranues, për kandidatët e përzgjedhur përkohësisht.

- c) Veprimet e identifikimit dhe trajtimit të shkaqeve të mundshme të diskriminimit ndaj kandidatëve të pakicave në procesin e punësimit dhe të përzgjedhjes. Këtu mund të përfshihet trajnimi i personave përgjegjës për një proces të drejtë punësimi dhe përzgjedhjeje, rishikimi i procedurave (p.sh. mbështetje në intervista personale) në rast të ndonjë paragjykimi ose pengese të panevojshme për kandidatët e pakicave; rishikimin e kriterëve të përzgjedhjes për të siguruar nëse janë plotësisht të përligjura dhe nuk krijojnë pengesa të panevojshme që në mënyrë indirekte përfundojnë me situata të pafavorshme për pakicat.

Kur merren iniciativa të tilla, është shumë e rëndësishme të mos ulen standardet për kandidatët e pakicave, në procesin e hyrjes në radhët e policisë. Pjesëtarët e pakicave etnike (dhe mediat) ndonjëherë nxitojnë për të krijuar dyshime, nxjerrin si shkak uljen e standardeve dhe se ata vetë po diskriminohen, ndërkohë që pakicat po favorizohen. Drejtuesit e policisë duhet të garantojnë se një gjë e tillë nuk po ndodh. Në fakt ata që mund të shqetësohen më tepër për uljen e standardeve janë oficerët e policisë me origjinë nga pakicat: ata nuk duan të konsiderohen si "oficerë të kategorisë të dytë".

7. *Duhet të merren masa për të siguruar që oficerët e policisë me origjinë nga pakicat, pranohen dhe trajtohen në mënyrë të barabartë në organizatën e policisë, e cila duhet të krijojë ambient neutral pune, ku ata do të kenë mundësi të barabarta për të ecur përpara në karrierë.*

Për të nxitur përfaqësimin etnik në polici, nuk mjafton fokusimi vetëm në punësim. Përvoja tregon se kur pakicat nuk trajtohen në mënyrë të barabartë dhe me respekt në radhët e organizatës dhe kur privohen nga mundësitë e njejta për të përparuar në karrierë, ka të ngjarë që përfaqësuesit e pakicave të largohen nga puna në polici. Kjo prirje mund të shfaqet sidomos në fazat e hershme të punësimit në polici, kur numri i tyre është ende i pakët dhe kur oficerët e policisë me origjinë nga pakicat mund ta ndjejnë veten të izoluar nga anëtarët e tjerë të komuniteteve të tyre. Policet femra, që vijnë nga radhët e pakicave po ashtu mund të përballen me trysni të ngjashme duke qenë se janë "dyfish pakicë" për shkak të gjinisë dhe prejardhjes etnike.

Për këto arsye ka rëndësi të merren masa për të krijuar ambient neutral pune, pra, një ambient ku policët me origjinë nga pakicat pranohen profesionalisht dhe si individë në mënyrë të barabartë dhe të mos u nënshtrohen vështirësive apo trajtimeve negative stereotipike, si rezultat i prejardhjes etnike. Megjithatë, ky mjedis duhet të marrë parasysh shumëllojshmërinë e nevojave, zakoneve, dhe feve të grupeve të ndryshme (p.sh., për sa i përket veshjes, ushqimit dhe respektimit të zakoneve fetare, siç janë lutjet dhe ditët e shenjta). Duhet të konsiderohet mundësia e marrjes së masave pozitive për përkrahjen dhe inkurajimin e oficerëve të policisë nga radhët e pakicave, për të përparuar në karrierë: këto mund të përfshijnë programe specifike për avancim në karrierë ose skemat e "monitorimit" për oficerët që kanë potencial për avancim. Në të njëjtën kohë, është i rëndësishëm ekzistimi i mekanizmave të efektshëm intern për ankesa, me qëllim që oficerët e diskriminuar të policisë të mos e durojnë sjelljen e tillë në heshtje. Drejtuesit duhet të inkurajojnë pakicat të ankohen ndaj diskriminimit ose formave të ngjashme të nxitura nga motivet etnike, me qëllim që të jenë të informuar për problemet e tilla dhe t'i trajtojnë ato drejtpërsëdrejti.

Duke patur parasysh çështjet konkrete me të cilat përballen, disa oficerë policorë – pjesëtarë të pakicave – mund të mendojnë se do të ishte më e dobishme nëse bashkohen dhe krijojnë shoqatat e tyre profesionale. Autoritetet policore, në parim, duhet t'i mbështesin nismat e tilla dhe duhet të jenë të gatshëm të ndihmojnë në formimin e tyre. Krijimi i shoqatave të tilla është e drejtë e njeriut dhe në shoqatat e tilla, policët e pakicave mund të gjejnë mbështetje personale, veçanërisht kur janë të paktë në numër dhe të izoluar në aspektin gjeografik. Ato gjithashtu mund të shërbejnë si kanal komunikimi midis autoriteteve të policisë dhe oficerëve të policisë me prejardhje nga pakicat dhe të mundësojnë burim këshillash të dobishme për autoritetet mbi çështjet e pakicave. Autoritetet duhet të garantojnë se pjesëtarët e mazhorancës i kuptojnë arsyet e formimit të shoqatave të tilla, si dhe ta çmojnë ndihmën e shoqatave të tilla në ndërtimin e bazës më të sigurtë mbi të cilën do të mbështetet integrimi i oficerëve të policisë me prejardhje nga pakicat. Megjithatë, oficerët policorë nuk duhet të detyrohen të formojnë shoqata të tilla apo t'u bashkohen të njejtave, meqë disa nga ata mund të mos kenë dëshirë të konfirmojnë identitetin e tyre minoritar në këtë mënyrë.

Kujdes i posaçëm duhet t'i kushtohet caktimit të detyrave dhe shpërndarjes së oficerëve me prejardhje nga pakicat. Këta oficerë policorë nuk duhet të punësohen vetëm me kusht që të punojnë në komunitetet e tyre: ata duhen punësuar për t'u bërë oficerë profesionistë policorë, të aftë për të punuar në të gjithë sektorët e

shoqërisë. Megjithatë, në shtetet ku pakicat kanë tendencë të përqëndrohen në vendbanime ose zona të caktuara, ka të ngjarë që pjesa më e madhe e oficerëve të policisë nga pakicat, të punësohen dhe të punojnë në rrethe të tilla. Siç vihet në dukje në Rekomandimin 4 më sipër, në këtë mënyrë, organizata policore përfiton në aspektin e vetëdijësimit të komunitetit, kontakteve dhe besimit të publikut. Megjithatë, oficerët e tillë para së gjithash duhet të konsiderohen si oficerë të përgjithshëm policorë dhe pastaj si oficerë, origjina etnike e të cilëve i kualifikon ata për të kontribuar në role apo aftësi të caktuara. Oficerët e policisë me origjinë nga pakicat, nuk duhen detyruar të punojnë në zona ose komunitete pakicash, por duhen inkurajuar të përftojnë përvojë nga puna në zona dhe komunitete të përziera që nuk janë të njohura për ata. Kur këta policë punojnë në komunitetet e veta, përgjegjësit duhet të kenë për qëllim të bëjnë shpërndarjen e tyre në ekipe të përziera etnike.

Siç e kemi vënë ndërkohë në dukje, llojet e nismave dhe ndryshimet e përmendura më sipër kërkojnë një ndryshim të madh në kulturën policore – nga një organizatë me një kulturë të vetme, në një organizatë multi-kulturore. Këtu përfshihet edhe domosdoshmëria për të ndryshuar aspektet e tjera fundamentale të reformës policore, duke përfshirë profesionalizmin e policisë dhe orientimin e saj drejt "shërbimit publik". Procesi i ndryshimit të kulturës duhet menaxhuar me kujdes, në mënyrë që përfitimet të arrihen sa më shpejt, kurse rezistenca në radhët e policisë, të minimizohet. Për këtë qëllim, është i domosdoshëm angazhimi dhe udhëheqja e duhur e zyrtarëve të policisë në nivelet më të larta.⁶

III. TRAJNIMI DHE ZHVILLIMI PROFESIONAL

- 8. Policia duhet t'i nënshtrohet trajnimit dhe formave të tjera të mbështetjes profesionale që kërkojnë për të kuptuar dhe për të reaguar në mënyrë të përshtatshme ndaj problemeve të pakicave, duke zbatuar suksesshëm rolin e vet për përkrahjen e harmonisë dhe uljen e tensioneve.*

Trajnimi është formë e rëndësishme, ndonëse në asnjë mënyrë nuk është mënyrë e vetme e mbështetjes profesionale që kërkohet nga policia, për të kryer suksesshëm rolin e vet në kontekste multi-etnike. Qëllimi i një trajnimit të tillë duhet të jetë aftësimi i policisë me kompetenca specifike (p.sh. vetëdija, njohuria dhe aftësia), që

---

⁶ Udhëzime të mëtejshme për çështjet që lidhen me rekrutimin dhe përfaqësimin, përfshihen në broshurën e botuar nga Platforma mbi ushtrimin e ligjit dhe të drejtat e njeriut në Europë: "Punësimi dhe mbajtja në punë e oficerëve të policisë nga komunitetet e pakicave" [*The Recruitment and Retention of Police Officers from Minority Communities*], gjendet në <http://www.pphr.dk/downloads.htm>.

janë të nevojshme për të punuar në ambiente të tilla. Përcaktimi i këtyre kërkesave mund të realizohet me anë të "analizës së nevojave për trajnim".

Fushat kryesore të domosdoshmërisë që mund të përcaktohen, përfshijnë: vetëdijësimin kulturor dhe fetar, ndërhyrjen dhe aftësinë e vendosjes së marrëdhënieve me komunitetin, trajnimin e gjuhëve dhe të drejtave të njeriut, duke përfshirë edhe të drejtat e pjesëtarëve nga pakicat kombëtare. Në shoqëritë multi-etnike, të gjithë policët duhet të marrin trajnim minimal në këto fusha. Megjithatë, shkalla e trajnimit gjuhësor dhe përmbajtja e saktë e trajnimit të vetëdijësimit kulturor ose fetar do të varen nga rrethanat lokale.

Përvoja tregon se ka rëndësi që trajnimi i tillë të jetë praktik dhe i lidhur me punën. Nëse trajnimi është krejtësisht teorik, ka të ngjarë të ndikojë pak ose të mos ndikojë fare në sjelljen e policisë, madje edhe në rastet e mësimit kognitiv. Trajnimi duhet t'i demonstrojë policisë rëndësinë dhe pasojat praktike të njohurive dhe aftësive të reja, dhe të vërtetojë mënyrën e ndihmës për të zbatuar rolin e vet në mënyrë të efektshme dhe profesionale dhe përfitimet nga puna e përditshme.

Përpara përpjekjeve për ndryshimin e qëndrimit policor me anë të trajnimit, duhet t'i kushtohet vëmendje përdorimit të trajnimit, veçanërisht në mesin e oficerëve me përvojë. Në mesin e të rriturve, qëndrimet personale janë të rrënjësura thellë. Çdo përpjekje për t'i ndryshuar këto qëndrime gjatë kurseve të shkurta të trajnimit ka të ngjarë të hasë në rezistencë, madje edhe të jetë kundërproduktive, me përjashtim të rasteve kur përfshihen stërvitësit e kualifikuar. Mirëpo, ka rëndësi që trajnimi të trajtojë temën e paragjytimeve dhe stereotipeve të grupeve etnike si pengesë potenciale për trajtimin e drejtë dhe profesional të pakicave. Trajnimi i tillë duhet t'i japë mundësi policisë të pasqyrojë qëndrimin dhe paragjykimet e veta dhe të garantojë që ato nuk ndikojnë negativisht në punën e saj.

Rrjedhimisht, theksi kryesor i trajnimit nuk duhet të jetë vetëm dhënia e informacionit apo ndryshimi i qëndrimeve, por ndihma e policisë në mënyrë praktike për të kryer punën e saj të përditshme në kontekste multi-etnike, në pajtim me standardet profesionale dhe të drejtat ndërkombëtare të njeriut. Prandaj, trajnimi duhet parë si një formë e veçantë, ndonëse shumë e rëndësishme, e mbështetjes profesionale dhe si një burim i zhvillimit profesional. Forma të tjera të mbështetjes profesionale jepen në Rekomandimet 10 dhe 11 më poshtë.

Duke patur parasysh nevojën e trajnimit praktik, është me rëndësi të përdoren metoda të përshtatshme. Leksionet formale vetvetiu mund të kenë vlerë të kufizuar. Ato duhet të shoqërohen me metoda ndëraktive, siç janë diskutimet dhe debatet e strukturuara, të cilat përfshijnë këmbimin e opinioneve dhe përvojave. Më me vlerë nga të gjitha format mund të jenë ushtrimet praktike dhe rolet që stimulojnë detyrat e vërteta të ushtrimit të ligjit në shoqëritë multi-etnike.

Qasja e këtillë ndaj trajnimit kërkon ndryshimin e rolit të stërvitësit. Në vend që stërvitësi të jetë eksperti që jep njohuritë profesionale, ai duhet të jetë ndërmjetësues për të mundësuar debatin dhe mësimin nga përvoja dhe të ketë aftësitë dhe kredibilitetin për kryerjen e këtij roli. Megjithatë, eksperti edhe më tej ka rol të rëndësishëm, sepse mund të shërbejë si burim i njohurive për pakicat dhe marrëdhëniet ndëretnike. Njohuritë dhe përvojat ekzistuese të të trajnuarve (sidomos kur janë policë me përvojë) lidhur me pakicat, janë gjithashtu burim jashtëzakonisht i rëndësishëm që duhet të shfrytëzohet, të ndahet dhe të vlerësohet.

- 9. Rekomandohet që trajnimi mbi çështjet e pakicave dhe marrëdhëniet ndëretnike të përfshihet në trajnimin fillestar dhe në trajnimin gjatë shërbimit, për të gjithë oficerët policorë, pa përjashtim. Përfaqësuesit e pakicave duhet të përfshihen edhe në planifikimin dhe në ofrimin e trajnimit.*

Trajnimi mbi çështjet e pakicave dhe marrëdhëniet etnike duhet të jetë pjesë integrale e trajnimit fillestar të policisë dhe duhet të lidhet me temat e të drejtave të njeriut, ushtrimit të ligjit në komunitet dhe qasjen me orientim shërbimin. Ndonëse çështjet e pakicave dhe ato etnike kërkojnë vëmendje të posaçme, ato nuk duhen veçuar nga pjesa tjetër e trajnimit: të punësuarit e rinj duhet të trajnohen që në mënyrë rutine të kryejnë të gjitha llojet e detyrave në mjedisin multi-etnik. Policët me përvojë, gjithësesi, duhet të kenë trajnim të kushtuar këtyre çështjeve, si pjesë e trajnimit të tyre gjatë detyrës, veçanërisht kur këto tema nuk përfshihen në trajnimin e tyre të mëparshëm. Për policët e vijës së parë, trajnim i tillë duhet përqëndruar në detyrat aktuale operative (patrullimi, hetimi, arrestimi, etj.), dhe duhet të prezantohet si kontribut pozitiv në zhvillimin e tyre të vazhdueshëm profesional. Programet e tilla duhet të përfshijnë edhe stafin civil, sidomos atë që mund të jetë pika e parë e kontaktit për publikun.

Policët e lartë, të cilët janë përgjegjës për administrimin, duhet gjithashtu të trajnohen për këto tema, por trajnimi i tyre duhet të fokusohet në çështje të tjera për

dallim nga trajnimi i oficerëve policorë që kryejnë (ose mbikqyrin drejtpërsëdrejti) shërbimet e vijës frontale. Megjithëse oficerët e lartë të policisë duhet të kenë njohuri të përgjithshme mbi çështjet e ushtrimit të ligjit në vijën frontale, trajnimi i tyre duhet të përqëndrohet në zbatimin e politikës, vendosjen e standardeve dhe menaxhimin e ndryshimeve organizative, kulturore dhe përgjithësisht, në përgjegjësitë komanduese që kanë të bëjnë me menaxhimin e tensioneve dhe konflikteve etnike në komunitet.

Kontribuesit nga komunitetet e pakicave shërbejnë si burim i rëndësishëm edhe për trajnimin e policisë mbi çështjet e pakicave dhe marrëdhënieve ndëretnike. Policia duhet t'i mësojë praktikën përkatëse kulturore dhe fetare drejtpërsëdrejti nga pakicat dhe të fitojë perceptimin e tyre për policinë. Trajnimi krijon mundësi për bashkëpunim personal me anëtarët e pakicave dhe për inkuadrimit reciprok në diskutime, ushtrime dhe role (gjatë të cilave secili mund të "zëvendësojë tjetrin"). Pjesëmarrja e suksesshme e pakicave në trajnimin e policisë, po ashtu ndërton ura midis tyre dhe rrit mirëkuptimin dhe besimin e pakicave në polici. Pakicat nuk duhen ftuar vetëm në seancat e posaçme trajnuese të policisë, por duhet të marrin pjesë në të gjitha fazat, duke përfshirë planifikimin dhe vlerësimin e seancave të tilla, si dhe në procesin fillestar të përcaktimit të nevojave të trajnimit. Policia duhet të krijojë partneritete të rregullta me shoqatat e ndryshme të pakicave, për të krijuar besimin dhe aftësinë e nevojshme për plotësimin e nevojave të trajnimit të policisë, mbi çështjet e pakicave dhe ato ndëretnike. Duhet të mundësohet që personat nga radhët e pakicave që kontribuojnë në këto shoqata, të jenë të moshave dhe gjinive të ndryshme dhe nuk përbëhen vetëm nga "udhëhëqësit e komunitetit" të emëruar zyrtarisht ose të vetë-emëruar.⁷

10. *Kodi i sjelljes së policisë duhet të përfshijë standardet profesionale të ushtrimit të ligjit në shoqëritë multi-etnike, kurse programet e trajnimit të policisë duhet të përfshijnë elementet e hartuara për arritjen e këtyre standardeve. Shkelja e këtyre standardeve duhet t'i nënshtrohet masave korrigjuese, kurse praktikën shembullore duhet të pranohen nga ekspertët dhe publiku.*

---

⁷ Udhëzime të mëtejshme për një trajnim të tillë mund të gjenden në kapitullin "Trajnimi i policisë për emigrantët dhe pakicat kombëtare" në botimin e Këshillit të Europës, "Të drejtat e njeriut dhe policia" [*Human Rights and the Police* (1997)]. Shih edhe: [http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Police/2._Publications/2.1_Trainers'_Supply_Kit/CI\(98\)1_Workbook_for_practice_oriented_teaching.asp](http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Police/2._Publications/2.1_Trainers'_Supply_Kit/CI(98)1_Workbook_for_practice_oriented_teaching.asp)

Trajnimi profesional është një formë edukimi që ka qëllim të veçantë: të pajisë një person me aftësi për të kryer një rol specifik profesional, në pajtim me standardet profesionale. Për t'i përcaktuar këto standarde, duhet të hartohen kodet e sjelljes dhe të përcaktohen kompetencat që do t'u mundësojnë profesionistëve t'i arrijnë këto standarde. Ky parim duhet të zbatohet në trajnimin policor dhe sidomos kur bëhet fjalë për mjediset multi-etnike. Programet e trajnimit dhe "analizat e nevojave të trajnimit" mbi të cilat mbështeten ato (shih Rekomandimin 8 më sipër) duhet të hartohen në mënyrë të tillë që të mbështesin zbatimin e kodeve të tilla të sjelljes.

Kodet e sjelljes mbështeten në standardet ndërkombëtare dhe përcaktojnë parimet e përgjithshme etike mbi të cilat bazohet ushtrimi profesional i ligjit.⁸ Kodet mund të përcaktojnë edhe veprimet konkrete që janë të nevojshme gjatë kryerjes së detyrave specifike të ushtrimit të ligjit - në këto raste ato përcaktohen si "kodet e praktikës". Kodet e praktikës normalisht përfshijnë zbatimin e parimeve etike gjatë kryerjes së detyrave konkrete të ushtrimit të ligjit në situata specifike kombëtare dhe ligjore. Prandaj, kodet e praktikës duhen hartuar nga vetë shtetet.

Është veçanërisht me rëndësi të hartohen kodet e sjelljes dhe të praktikave specifike në lidhje me ushtrimin e ligjit në mjediset multi-etnike, për shkak të sfidave të veçanta që rrjedhin nga puna e tillë dhe nga natyra e saj e diskutueshme. Shembuj të detyrave sfiduese dhe të diskutueshme të ushtrimit të ligjit janë menaxhimi i konflikteve të hapura etnike, ulja e tensioneve etnike, kryerja e operacioneve ndalo-kontrollo në zona të ndjeshme në pikpamje etnike, ose kryerja e operacioneve të policisë në përgjithësi në zona ku banojnë pakicat. Kodet e detajuara të praktikës duhet të japin udhëzime konkrete dhe të mbështesin policinë që kryen detyra të tilla (shih Rekomandimin 16 për spjegime të mëtejshme). Për shembull, në aspektin etik, rreziku i korrupsionit mund të jetë më i madh, për shkak të lidhjeve etnike, gjë që kërkon vigjilencë dhe veprime që sigurojnë integritet. Megjithatë, çështjet e tilla etike duhen trajtuar në suaza të kodeve të përgjithshme të sjelljes së policisë dhe jo me hartimin e kodeve të posaçme për punën në mjediset multi-etnike.

Zbatimi i standardeve profesionale dhe kodeve të sjelljes duhet të pranohet nga drejtuesit e policisë dhe duhet të ndihmojë policët për t'u avancuar në karrierë. Përparimi i tillë në karrierë duhet mbështetur në vlerësimet individuale të kryerjes së punës, në bazë të këtyre standardeve. Dështimi i respektimit të kodeve dhe

---

⁸ Shih "Kodin e Kombeve të Bashkuara për zyrtarët e zbatimit të ligjit dhe Kodin evropian të Këshillit të Europës mbi etikën e policisë" [the *United Nations Code of Conduct for Law Enforcement Officials* and the *Council of Europe European Code of Police Ethics*], të cituar në shënimin 2 më sipër.

standardeve, duhet të rezultojë me zbatimin e masave përkatëse, kurse në rastin e sjelljes së keqe, duhet të rezultojë me procedura disiplinore kundër oficerit përkatës. Roli i trajnimit duhet të ndihmojë oficerin e policisë të veprojë në pajtim me kodet dhe standardet profesionale. Oficerët e policisë, puna e të cilëve pasqyron praktikën më të mirë, duhet të ftohen për ta ndarë përvojën e tyre gjatë seancave të trajnimit. Të gjitha këto mekanizma mbështetëse profesionale, duhen përdorur sidomos në kuadrin e marrëdhënieve të policisë me pakicat.

11. *Rekomandohet që drejtorët dhe përgjegjësit e policisë të ngarkohen me detyrë të qartë, për t'u siguruar që personeli i tyre plotëson këto standarde gjatë trajtimit të pakicave. Ata duhet të kenë aftësi drejtuese dhe të jenë shembull i praktikës së mirë të punës.*

Trajnimi dhe kodet e sjelljes, nuk mjaftojnë për të garantuar që praktikën konkrete të punës së policisë, pajtohen me standardet politike dhe profesionale. Përvoja ka treguar se faktorë të rëndësishëm konsiderohen edhe udhëzimet e oficerëve të lartë të policisë, si dhe drejtimi dhe mbikqyrja e stafit të policisë. Oficerët më të vjetër në hierarki duhen të jenë shembuj për oficerët e rinj dhe të pasqyrojnë standardet e nevojshme në punën e tyre të përditshme. Ata duhet ta bëjnë të qartë se presin nga të nënshtruarit e tyre të veprojnë në përputhje me këto standarde, të mbikqyrin në mënyrë aktive vëzhgimin e sjelljes të policisë, e cila duhet të përputhet me këto standarde dhe me të drejtat e njeriut. Nëse ata e denigrojnë këtë politikë në fshehtësi; nëse shprehin klishe negative për pakicat, ose në rast se nuk merren me rastet e sjelljeve diskriminuese kundër pakicave, atëherë stafi i tyre shumë shpejt do të kuptojë joseriozitetin e tyre në punë. Pakicat, të cilat kanë përvojë jetësore në zbulimin e formave të ndryshme të diskriminimit të ushtruar nga mazhoranca, menjëherë do të zbulojnë nëse trajtohen në mënyrë të drejtë dhe me respekt.

Drejtuesit dhe përgjegjësit e policisë duhet të trajnohen që të sigurohen se janë të vetëdijshëm për rëndësinë e këtyre çështjeve dhe t'i trajtojnë ato suksesshëm. Parimet bazë të një trajnimi të tillë përcaktohen në Rekomandimet 9 dhe 10 më sipër. Në procedurën e përzgjedhjes për avancimin në grada më të larta të hierarkisë policore, duhet të merret parasysh edhe aftësia e shqyrtimit të çështjeve të rregullimit multietnik.

Siç theksohet në Rekomandimin 7, qëllimi final duhet të jetë që brenda disa vitesh të ndryshohet kultura e organizatës së policisë, me anë të udhëzimeve të qarta dhe të

qëndrueshme, si dhe me anë të trajtimit të këtyre çështjeve. Vetëm atëherë, organizata do të bëhet organ i vërtetë multi-etnik, profesional dhe jo-partiak, për të cilin puna e sukseshme dhe e drejtë në mjediset multi-etnike është vetëm çështje rutine.

IV. PUNA ME KOMUNITETET ETNIKE

12. Policia duhet të ketë për detyrë zhvillimin e metodave dhe praktikës për të komunikuar dhe bashkëpunuar me pakicat dhe të ndërtojë besimin në suaza lokale, rajonale, dhe kombëtare.

Qasja demokratike dhe sidomos ajo që nënkupton shërbimin e komunitetit, në veçanti, kërkon një komunikim të rregullt dhe të efektshëm midis policisë dhe qytetarëve. Ushtrimi efikas i ligjit në një shoqëri demokratike nuk guxon të mbështetet në frikë, por në miratim. Policisë i duhet mbështetja e publikut për të kryer detyrat e veta, jo vetëm për shkak të nevojës për përgjegjësi demokratike, por për shkak se bashkëpunimi praktik i publikut (psh. për sigurimin e të dhënave të zbulimit, për raportimin e krimeve, për të ardhur si dëshmitarë, e kështu me radhë) është i qenësishëm për kryerjen e rolit të policisë. Prandaj, në çdo shtet demokratik, policia duhet të përcaktojë metodat dhe praktikat për të komunikuar me publikun në të gjitha nivelet dhe për të fituar besimin e tij.

Në një shoqëri multi-etnike, policia përballet me një sfidë më shumë. Komunikimi dhe formimi i besimit duhet të përfshijë grupe të ndryshme të pakicës, që mund të jenë të shumëllojshme nga pikëpamja e gjuhës, kulturës, fesë dhe rrethanave të tjera, të cilat mund të jenë të shpërndara ose të përqëndruara në vendbanimet e tyre. Për më tepër, disa prej këtyre grupeve mund të kenë përjetuar diskriminimin ose forma të tjera të shtypjes nga shteti në të kaluarën, duke përfshirë edhe shtypjen nga policia, kështu që ata mund të vazhdojnë të kenë një ndjenjë të fortë mosbesimi ndaj policisë. Prandaj, policia duhet të sigurohet që metodat dhe praktikën që përdor për të komunikuar me publikun, konsiderojnë shumëllojshmërinë dhe të kaluarën e këtyre grupeve. Mund të nevojiten përpjekje të veçanta për të komunikuar dhe fituar besimin e pakicave etnike dhe kombëtare që i janë nënshtruar izolimit dhe pozitës të pafavorizuar. Kjo mund të kërkojë ndërtimin e durueshëm të marrëdhënieve të mirëbesimit me pakicat dhe udhëheqësit e tyre.

Metodat që policia mund t'i përdorë për të komunikuar me pakicat janë të shumta. Disa prej tyre, si për shembull, përdorimi i fletëpalosjeve apo radios dhe televizionit, kërkojnë kryesisht komunikim në një drejtim dhe janë veçanërisht të dobishme për dhënien e informacionit. Për të komunikuar me pakicat me anë të këtyre mjeteve, duhen përdorur fletëpalosje në gjuhët e pakicave dhe transmetime në media që përfshijnë gjuhët e pakicave. Mirëpo, për ndërtimin e mirbesimit dhe mirëkuptimit reciprok, më të vlefshme janë metodat ndëraktive që përfshijnë kontaktet dhe komunikimin personal midis policisë dhe pakicave. Ato janë si vijon:

- a) Forumet e komunitetit. Këto duhet të kenë anëtarë nga të gjitha grupet etnike dhe duhet të takohen rregullisht për të diskutuar çështjet me interes të përbashkët. Forumet e këtilla, duhet të luajnë rol të zakonshëm konsultativ dhe të shërbejnë si burim informatash dhe mirëkuptimi për komunitetin lokal - dhe veçanërisht për shqetësimet e pakicave lidhur me veprimtaritë e agjencive të zbatimit të ligjit. Këto forume duhet t'i sjellin pakicat kombëtare më pranë institucioneve shtetërore, duke krijuar besim në policinë dhe duke ndihmuar në parandalimin dhe uljen e tensioneve.
- b) Mbledhjet publike. Këto duhet t'i japin mundësi policisë të konsultohet sa më tepër me komunitetet lokale. Takimet publike duhet të jenë të hapura për të gjithë dhe duhet të përqëndrohen në një çështje të caktuar. Këto janë veçanërisht të dobishme në rastet e tensioneve në komunitet, meqënëse i japin mundësi policisë të dëgjojë të gjitha shqetësimet e komunitetit drejtpërsëdrejti dhe të japë informacion të saktë për gjendjen dhe për veprimet e policisë.
- c) Bordet këshilldhënëse të komunitetit. Bordet këshilldhënëse të komunitetit shërbejnë për këshillimin e oficerëve të lartë të policisë mbi mënyrën e kryerjes më të efektshme të rolit të policisë, në suaza të komunitetit lokal. Këtu përfshihen edhe çështjet e tilla siç janë rregullimi i konflikteve etnike, trajtimi i çështjeve të diskriminimit dhe angazhimi në konsultimet me komunitetin. Anëtarë të bordeve këshilldhënëse, duhet të jenë njerëzit që policia i konsideron si të aftë dhe me përvojë për të këshilluar. Këta duhet të jenë njerëz që mund të japin këshilla të tilla nga një këndvështrim i pavarur dhe jo njerëz që thjesht miratojnë të gjitha propozimet e policisë. Anëtarët duhet të pasqyrojnë përbërjen e ndryshme etnike të komunitetit lokal.

- d) Punëtoritë e përbashkëta të policisë me komunitetin. Këto mund të afrojnë policinë dhe njerëzit e komunitetit, për të punuar së bashku në zgjidhjen e problemeve që kanë të bëjnë me çështje konkrete në relacionin midis policisë dhe komunitetit. Pjesëmarrësit duhet të jenë të paktë në numër dhe të përzgjidhen me kujdes, si persona që mund të kontribuojnë për zgjidhjen e një problemi apo një çështjeje të caktuar. Ky sistem mund të përdoret edhe për qëllime trajnimi, për të rritur mirëkuptimin reciprok dhe për të përmirësuar metodat e bashkëpunimit në përgjithësi. Duhet angazhuar një drejtues i aftë që do të veprojë si moderator në ngjarjet e këtilla.
- e) Pikat e kontaktit të komunitetit në stacionet e policisë. Këto duhet të kenë police, të punësuar nga grupe të ndryshme etnike dhe t'i informojnë pjesëtarët pakicave kombëtare lidhur me procedurat ligjore dhe mundësitë e punësimit në radhët e policisë. Ato duhet të shërbejnë edhe si "recepion publik" ku personat e tillë mund të trajtojnë çështjet shqetësuese për policinë. Pikat e kontaktit mund të krijohen gjithashtu në stacionet policore rajonale dhe në qytete, si dhe në akademitë policore dhe në shkollat e trajnimit. Përveç kësaj, në stacionet e policisë dhe në institucione të tjera mund të organizohen "ditët e hapura", ku mundësohen gjiro (duke përfshirë edhe shkollarët), të cilat mund të kenë në shënjestër pjestarët e pakicave kombëtare.
- f) Vizitat e rregullta nga oficerët e përkushtuar të policisë nëpër komunitete të caktuara. Në stacionet lokale të policisë, oficerëve të caktuar mund t'u ngarkohet detyra të krijojnë dhe të ruajnë kontaktet me të gjitha pakicat kombëtare të zonës. Krahas të qenurit persona kontakti për pakicat brenda stacionit policor, këta duhet të patrollojnë rregullisht dhe të vizitojnë lokalitetet ku jetojnë pakicat (duke përfshirë vizitat e shkollave) duke vendosur sa më shumë kontakte personale dhe besim te anëtarët e komuniteteve të tilla. Kësisoj, policia mund të sigurohet se është në rrjedhë me nevojat dhe shqetësimet e një game të gjerë pakicash, me të cilat mund të vendosë komunikim, mirëkuptim dhe besim reciprok.

Metodat e tilla duhen përdorur në të gjitha nivelet, në atë kombëtar, rajonal dhe lokal. Në varësi të nivelit, do të ndryshojë edhe personeli, edhe problemet. Për shembull, në nivel kombëtar, policët e lartë dhe krijuesit e politikës duhet të takohen me udhëheqësit e pakicave për të diskutuar politikën e përgjithshme dhe çështjet strategjike, ose incidentet që përbëjnë shqetësim kombëtar, kurse në nivel vendor, duhet përqëndruar në çështje praktike që lidhen me ushtrimin e ligjit në komunitete

ose me incidentet shqetësuese për ta. Policia duhet të sigurohet që në takimet e tilla gjuhët e pakicave përdoren si mjete komunikimi (shih Rekomandimin 13 më poshtë). Krahas kësaj, gjatë marrjes së masave praktike, policia duhet të jetë e ndjeshme ndaj shumëllojshmërisë së praktikave fetare dhe kulturore, për shembull, duke u kujdesur që të mos planifikojë veprimtari gjatë ditëve të shenjta ose festave të tilla. Policia duhet gjithashtu të sigurojë komunikimin edhe me femrat dhe të rinjtë nga radhët e pakicave dhe jo vetëm me meshkujt më të moshuar të këtyre komuniteteve.

13. Policia duhet të sigurohet që posedon aftësitë për të komunikuar me pakicat në gjuhët e tyre, kudo që është e mundur, duke punësuar dhe trajnuar staf shumëgjuhësh, si dhe duke përdorur përkthyes të kualifikuar.

Konventa kornizë për mbrojtjen e pakicave kombëtare (neni 10) përcakton të drejtat e pakicave kombëtare për të përdorur gjuhët e tyre në publik dhe, kur është e mundur, në marrëdhëniet e tyre me autoritetet administrative. Këtu përcaktohen edhe të drejtat e pakicave për t'i përdorur gjuhët e tilla, në situata që kanë të bëjnë me arrestime ose ndjekje penale. Si rrjedhojë, policia duhet të parashikojë përdorimin e këtyre gjuhëve në marrëdhëniet e saj me pakicat kombëtare, qoftë si punonjës, të dyshuar, dëshmitarë, apo thjesht si anëtarë të publikut në përgjithësi (p.sh., gjatë konsultimeve, aktiviteteve për parandalimin e krimeve ose në rrethana të rendit publik). Duke ditur se pakicat kombëtare dallojnë në nivelin e zotërimit të gjuhëve së tyre, si edhe në zotërimin e gjuhës (gjuhëve) zyrtare të shtetit, mund të jetë me vend të vlerësohen nevojat, që të përcaktohet përgatitja e nevojshme në praktikë. Policia duhet të ketë parasysh se grupe të caktuara të pakicave kombëtare (p.sh., më të moshuarit dhe gratë) mund të kenë më tepër vështirësi në rrjedhshmërinë e gjuhës së mazhorancës ose gjuhës zyrtare, meqënëse mund të kenë ndjekur më pak arsimin zyrtar, ose mund të kenë marrë pjesë në mënyrë të kufizuar në jetën publike.

Punësimi i personave nga pakicat kombëtare në polici do të furnizojë organizatën policore me burimet kryesore, për ta plotësuar këtë nevojë. Policët me origjinë nga pakicat, të cilët punojnë në zonat ku banon komuniteti i tyre, kanë mundësi të përdorin gjuhën e tyre gjatë punës. Herë pas here, mund të veprojnë edhe si përkthyes për kolegët e tyre, ndonëse është me rëndësi që kolegët, të cilët nuk janë nga pakicat, por punojnë në zonat e tilla, të kenë bërë trajnimin adekuat për të komunikuar në gjuhët e pakicave. Do të jetë me rëndësi që policia të ketë mundësi të përdorë përkthyes të kualifikuar dhe me përvojë për të komunikuar me personat që u përkasin pakicave. Sidomos, kur merren me të dyshuar apo dëshmitarë, ka

jashtëzakonisht rëndësi që policia të mos përdorë si përkthyes anëtarët e familjeve të tyre ose persona të tjerë me aftësi të panjohura, meqënëse kjo gjë mund të krijojë keqkuptime dhe pasaktësi të cilat mund të dëmtojnë cilësinë e punës së policisë dhe mund të shkaktojnë padrejtësi të mëdha për personat që u takojnë pakicave kombëtare.

- 14. Policia duhet të luajë një rol proaktiv në inkurajimin dhe mbështetjen e pakicave për t'i ndihmuar ato të komunikojnë dhe bashkëpunojnë me policinë, për shembull, duke vepruar si partnerë në iniciativat e punësimit dhe trajnimit për çështje të pakicave. Pakicat, gjithashtu, duhet të jenë të gatshme të komunikojnë dhe bashkëpunojnë me policinë, me qëllim që të rrisin sigurinë në komunitet dhe aksesin në drejtësi.*

Ushtrimi efikas i ligjit në demokraci varet nga qytetarët aktivë dhe mirë të informuar që i marrin seriozisht përgjegjësitë e tyre qytetare, të gatshëm të bashkëpunojnë dhe të mbështesin policinë për të kryer rolin e saj. Në një shtet multi-etnik, është me shumë rëndësi që edhe pakicat kombëtare të luajnë një rol aktiv në këtë proces. Siç përmendet në Rekomandimin 12, më lart, pakicat kombëtare mund të kenë më pak përvojë në pjesëmarrjen qytetare, mund të përballen me pengesa për një pjesëmarrje të tillë (p.sh. gjuha ose diskriminimi) dhe mund të mos kenë besimin e duhur për t'u angazhuar në këtë punë me autoritetet publike – veçanërisht me policinë. Në rast se policia është serioze për sa i përket dëshirës për t'u angazhuar efektivisht me pakicat kombëtare, atëherë duhet të jetë proaktive në inkurajimin dhe mbështetjen e pakicave për ta luajtur këtë rol dhe jo të presë në mënyrë pasive, e pastaj të ankoet se pakicat nuk e marrin vetë iniciativën për ta bërë këtë në të njëjtën shkallë si grupet e tjera.

Prandaj, policia duhet të përcaktojë mënyrat, me të cilat mund të ndihmojë fuqizimin e pakicave për t'u involvuar në këtë punë, dhe t'i ndihmojë ato të krijojnë kapacitetet e tyre. Policia duhet të caktojë burime financiare për këtë qëllim. Fuqizimi i pakicave mund të arrihet pjesërisht me anë të masave të përgjithshme për rritjen e besimit, si ato që përmenden në Rekomandimin 12, dhe me anë të ndërgjegjësimit të publikut për të drejtat dhe përgjegjësitë që kanë të bëjnë me policinë dhe jurisprudencën. Megjithatë, mund të jetë më me dobi po qe se policia arrin të ndërtojë marrëdhënie të strukturuar dhe të qëndrueshme me shoqatat e komuniteteve të pakicave dhe me OJQ të tjera që veprojnë në këtë fushë. Shoqata dhe OJQ të tilla mund ta ndihmojnë policinë të komunikojë me komunitetet e pakicave, dhe mund të furnizojnë atë me

këshilla të vlefshme dhe informacione për çështje të pakicave etnike. Gjithashtu, policia mund të krijojë partneritete më formale me organizma të tillë për të ndërmarrë iniciativa siç janë identifikimi dhe mbështetja e personave që mund të punësojë nga këto pakica, dhënia e këshillave dhe mendimeve për trajnimin e policisë, vlerësimi i opsioneve për veprimet e zgjidhjes së tensioneve dhe konflikteve etnike. Një partneritet i këtij lloji, duhet të realizohet me anë të marrëveshjes formale midis dy apo më tepër organizatash, për të punuar bashkë, në mënyrë të barabartë dhe të vazhdueshme në arritjen e qëllimit të përbashkët.

Bashkëpunimi i efektshëm me grupet e komunitetit dhe OJQ-të, mund të kërkojë kohë dhe krijim të besimit dhe mirëkuptimit reciprok. Në fillim, të dy palët mund të jenë të matur: pakicat mund të dyshojnë se policia ka "qëllime të fshehta" si për shembull, të marrë të dhëna për veprimtari penale në radhët e pakicave kombëtare, kurse policia mund të ketë pak përvojë pune me grupe të shoqërisë civile, dhe mund të ketë dyshime për motivet e këtyre grupeve, sidomos në ato raste kur këto mund të kenë kritikuar publikisht policinë në të kaluarën. Ajo që ka rëndësi, është gjetja e qëllimeve të përbashkëta si p.sh. përmirësimi i marrëdhënieve polici-pakica dhe rritja e aksesit të pakicave në drejtësi dhe, mbi këtë bazë, gjetja e mënyrave që njera palë të ndihmojë tjetrën, duke respektuar rolet e ndryshme të secilit dhe stilet e të punuarit (duke përfshirë të drejtën e vazhdueshme të OJQ-ve për të kritikuar policinë në emër të komuniteteve të tyre, kur punët nuk bëhen si duhet). Megjithatë, përvoja tregon se përfitimet që mund të nxirren nga partneritete të tilla dy palëshe, janë substanciale dhe kanë tendencë të shtohen me kohë. Ato gjithashtu sigurojnë kornizën e nevojshme për trajtimin dhe zgjidhjen e çdo problemi që mund të dalë në marrëdhëniet polici-pakica, nëpërmjet dialogut dhe ndërmjetësimit.⁹

Vetë pakicat mund të kontribuojnë për sigurinë në komunitet dhe aksesin në drejtësi, duke inkurajuar vetëdijësimin e anëtarëve për të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre sipas ligjit, duke këshilluar dhe mbështetur personat që janë viktimat të krimit, duke inkurajuar pjesëmarrjen e qytetarëve në veprimtari që lidhen me sigurinë dhe ushtrimin e ligjit në komunitet, duke punuar për të promovuar interesat dhe trajtimin e drejtë të anëtarëve të komuniteteve të tyre për çështje që lidhen me ushtrimin e ligjit dhe drejtësinë. Zgjidhja e shumë gabimeve apo mosmarrëveshjeve midis njerëzve në komunitetet e pakicave, po ashtu mund të bëhet e mundur me anë të ndërmjetësimit në këto komunitete dhe formave të tjera tradicionale, pa ndërhyrjen e

---

⁹ Udhëzime të mëtejshme për bashkëpunimin midis policisë dhe OJQ-ve përfshihen në broshurën e botuar nga Platforma europiane e ushtrimit të ligjit dhe të drejtave të njeriut: "Përse dhe si OJQ-të e të drejtave të njeriut dhe shërbimet policore duhet të punojnë së bashku." [Why and How Human Rights NGOs and Police Services Can and Should Work Together], që gjendet në <http://www.epphr.dk/downloads.htm>.

policisë apo agjencive të tjera kombëtare të drejtësisë. Megjithatë, është po aq e rëndësishme që pakicat dhe, në veçanti, grupet brenda tyre, të mos e marrin drejtësinë vetë në dorë (p.sh. duke ndërmarrë veprimtari "vigjilente") dhe që të gjithë pjestarët e pakicave të kenë mundësi të pakufizuara për të përdorur të drejtat e tyre ligjore dhe sistemin e drejtësisë në shtetin e tyre. Ka veçanërisht shumë rëndësi, që femrat në komunitetet e pakicave, të cilat mund të përballen me diskriminimin racor apo dhunën familjare, të mos pengohen nga strukturat e brendshme të komuniteteve, që të shfrytëzojnë të drejtat e tyre të ligjshme dhe sistemin e drejtësisë.

15. Rekomandohet krijimi i mekanizmave që do të sigurojnë përgjegjësinë demokratike të policisë, për veprimet e saj para popullatës së të gjitha grupeve të komunitetit. Këto mekanizma duhet të përfshijnë një sistem të efektshëm për dorëzimin e ankesave dhe përpunimin e tyre, i cili të mund të përdoret nga të gjithë personat që u takojnë pakicave kombëtare. Të gjithë seksionet e komunitetit duhet të jenë të vetëdijshëm për të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre në lidhje me policinë, për të drejtat e policisë dhe shërbimet që mund të presin prej saj.

Në demokraci, policia nuk duhet të japë llogari vetëm në suaza ligjore, me anë të gjykatave dhe sistemit të drejtësisë, por edhe drejtpërsëdrejti në publik. Në këtë mënyrë do të sigurohet që mund të spjegojë veprimet e veta në komunitetet ku shërben, miratimi i të cilëve është i domosdoshëm për punën e saj. Përgjegjësia është një parim themelor për "ushtrimin e ligjit në komunitet".

Për të siguruar përgjegjësinë demokratike, duhen formuar struktura formale si në nivel lokal, ashtu edhe në nivel kombëtar, p.sh. forume ose borde përfaqësuese, ku policia duhet të raportojë për veprimet e saj dhe ku mund të thirret për të spjeguar dhe për ligjur veprimet e saj (shih po ashtu Rekomandimin 12 më sipër). Pakicat kombëtare duhet të jenë të përfaqësuara në këto borde dhe të jenë në gjendje të marrin pjesë në forume të tilla, të cilat duhen mbajtur në vende të hapura për ta. Pakicat kombëtare, po ashtu duhet të jenë të lira të diskutojnë çështje që i shqetësojnë ato, lidhur me ushtrimin e ligjit dhe të mund ta bëjnë këtë në gjuhën e tyre. Këto struktura formale, nuk duhet të menaxhohen drejtpërdrejt nga policia, por të jenë të tilla që të mund të veprojnë në mënyrë të pavarur. Shtetet duhet të lehtësojnë themelimin e strukturave të tilla, t'u mundësojnë burime financiare dhe të sigurojnë që pjesëmarrja e pakicave kombëtare është efektive. Shtetet duhet të kenë

parasysh edhe përfitimet e mundshme që ka themelimi ligjor i strukturave përgjegjëse.

Mekanizmat e efektshëm, që u mundësojnë qytetarëve të bëjnë ankesat e tyre në lidhje me sjelljen e policisë (duke përfshirë, ku është e mundur, edhe ankesat në gjuhën e komuniteteve) duhet të jenë pjesë integrale e strukturave përgjegjëse. Qytetarët duhet të kenë mundësi të marrin spjegime për veprimet e caktuara të policies, për të cilat ata mendojnë se kanë qenë të dëmshme dhe joprofesionale dhe se duhen korrigjuar kur është e mundur, pa qenë nevoja të përdoret ligji. Disa incidente mund të zgjidhen më së miri me anë të dialogut midis qytetarëve dhe policisë dhe kjo mundësi duhet të parashikohet me procedurat e ankesave. Incidentet më serioze, duhet t'i dërgohen për zgjidhje një organizmi të pavarur për ankesa kundër policisë, i themeluar për këtë qëllim, ose një organi më të përgjithshëm për hetimin e ankesave, nëse ai ekziston, si p.sh. Ombudsmanit. Ka shumë rëndësi që pakicat të mund të përdorin mekanizmat e ankesave kundër abuzimeve të fuqisë policore, sikurse të gjithë qytetarët e tjerë. Drejtuesit e policisë duhet ta mbështesin pozitivisht ekzistencën e sistemit të tillë të ankesave, jo vetëm parimisht, por për shkak se ekzistenca e tyre ndihmon për të rritur besimin e komunitetit dhe se nëpërmjet tyre, drejtuesit e policisë sigurojnë informacione të rëndësishme për gabime në punën e policisë. Shtetet duhet të marrin masa që të sigurojnë ekzistimin e organeve për ankesa kundër policies; të sigurojnë funksionimin e tyre të duhur me atë që inkuadrojnë elemente të pjesëmarrjes dhe mbikqyrjes qytetare (duke përfshirë edhe pakicat kombëtare), dhe qasjen e plotë nga të gjitha grupet etnike dhe kombëtare.

Për të participuar suksesshëm në komunikimin me policinë dhe në fakt, për të ushtruar në përgjithësi përgjegjësitë e tyre si qytetarë, pakicat duhet të jenë të vetëdijshme për të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre mbi çështjet e ushtrimit të ligjit, por edhe për të drejtat e policisë dhe shërbimet që mund të presin prej saj. Ndonëse një vetëdijësim i tillë i qytetarëve mund të mos jetë përgjegjësi konkrete e saj, policia dëshiron që qytetarët të jenë të vetëdijshëm, me qëllim që ajo të mund të kryejë rolin e vet në përputhje me parimet demokratike. Për këtë arsye, policia duhet të nxisë aktivisht edukimin e publikut dhe të marrë pjesë në edukimin e tillë duke mbështetur punën e shkollave ose të OJQ-ve. Ajo duhet të jetë e gatshme të ndihmojë veçanërisht rritjen e vetëdijes në radhët e pakicave dhe të marrë pjesë në mbledhje ose trajnime për udhëheqësit e komuniteteve që organizohen për këtë qëllim. Gjithësesi, shtetet nuk duhet t'ia lënë këtë detyrë vetëm policisë dhe OJQ-ve, por duhet të bëjnë çmos që informacioni mbi të drejtat dhe përgjegjësitë e qytetarëve në

---

lidhje me ushtrimin e ligjit, të jetë në dispozicion për sa më shumë njerëz. Këtu duhet përfshirë edhe informacionet në gjuhët e pakicave dhe inkuadrimi i përfshirjen e tyre në programin zyrtar të shkollave.

V. PRAKTIKAT OPERATIVE

16. Duhet marrë masa për të siguruar që policia zbaton ligjin në mënyrë të paanshme dhe pa diskriminim, duke mos dalluar asnjë grup të veçantë, p.sh. me anë të "përshkrimeve racore". Masa të tilla duhet të përfshijnë kodet e praktikës së tillë të punës, siç është përdorimi i të drejtave të policisë për të ndaluar dhe kontrolluar njerëzit në rrugë, ose në vende të tjera publike.

Siç kemi vënë tanimë në dukje, policia në demokraci është zakonisht autoriteti më i dukshëm publik, por edhe me forcë të drejtpërdrejtë mbi jetën e përditshme të qytetarëve. Prandaj, është shumë e rëndësishme që policia, si përfaqësuese e shtetit, të shihet si organi që ushtron fuqinë në mënyrë shembullore. Kjo kërkon që policia gjithmonë të veprojë profesionalisht dhe në përputhje me të drejtat e njeriut dhe të zbatojë ligjin në mënyrë të paanshme dhe pa dallim.

Punësimi i officerëve të policisë bëhet ngë të gjithë klasat shoqërore, prandaj, ata mund të dallojnë shumë, përsa i përket njohurive dhe paragjykimeve që kanë për pakicat e ndryshme. Paragjykimet e tilla mund të jenë të shumta dhe të shprehur hapur, por edhe mund të mbahen fshehur. Sidoqoftë, ato mund të ndikojnë në sjelljen e policëve ndaj grupeve të caktuara etnike. Rreziku që oficerët e policisë t'i trajtojnë anëtarët e grupeve të caktuara etnike në mënyra të ndryshme, mund të ekzistojë gjithnjë, qoftë drejtpërsëdrejti apo tërthorazi, nëse nuk merren masa të menjëhershme për të parandaluar një rrezik të tillë.

Vëmendje e veçantë i duhet kushtuar praktikës së "përshkrimit racor". Kjo do të thotë, përfshirja e të dhënave për racën dhe përkatësinë etnike në përshkrimin e personave, që policia mendon se mund të kryejnë një krim të caktuar. Personat që i përshtaten përshkrimeve të tilla, vihen në shënjestër të zyrtarëve të zbatimit të ligjit dhe i nënshtrohen masave të tilla si "ndalo dhe kontrollo", kontrollit të makinave, kontrollit të identitetit të tyre, etj. Përshkrimi racor përfshin përdorimin e stereotipeve racore ose etnike, në vend të sjelljes individuale, si bazë për marrjen e vendimeve për personat që kanë të ngjarë të përfshihen në veprimtari kriminale. Ka shumë prova që tregojnë se përshkrimi racor praktikohet gjerësisht në mënyrë jo zyrtare në gjithë

zonën e OSBE-së nga agjencitë e zbatimit të ligjit, ndonëse zyrtarisht përshkrimi i tillë është i dënueshëm. Grupet që i nënshtrohen përfshkrimeve racore kanë prirje të ndryshojnë nga njeri shtet në tjetrin, ndonëse përshkrimi racor i romëve dhe i grupeve endëse haset në gjithë Europën.

Cilado qoftë përbërja konkrete e popullsive të tyre, të gjithë shtetet këshillohen të punojnë për prezantimin e sistemit të monitorimit të pasojave të operacioneve policore, për të parë nëse ka diskriminim. Mbikqyrja e tillë përfshin shkallën statistikore, për të parë nëse veprimet e policisë, si ato të llojit "ndalo dhe kontrollo" kanë të njëjtin ndikim proporcional në të gjitha grupet etnike. Përdorimi i monitorimit do të ndihmojë shtetet të sigurojnë zbatimin e detyrimeve të brendshme (p.sh. sipas Konventës Europiane për të drejtat e njeriut dhe Konventës ndërkombëtare për zhdukjen e dallimeve racore) dhe detyrimeve kombëtare (p.sh. sipas Kushtetutës dhe ligjeve të brendshme) për të parandaluar diskriminimin për shkaqe etnike dhe shkaqe të tjera të ngjashme. Kur një monitorim i tillë bëhet duke ruajtur konfidencialitetin dhe kur të dhënat përpunohen në formë anonime, të drejtat e individëve nuk shkelen.

Shtetet duhet të kenë politikë të qartë dhe standarde profesionale që kërkojnë trajtim të barabartë dhe që ndalojnë policinë të zbatojë ligjin në mënyrë diskriminuese. Ato gjithashtu duhet të sigurojnë se politika dhe standardet e këtilla mbështeten me trajnime dhe rregullore të detajuara të praktikës. Siç vihet në dukje në Rekomandimin 10, kode të tilla të praktikës duhet të përcaktojnë me saktësi sjelljen e zyrtarëve të policisë kur kryejnë detyra të caktuara policore me qëllim të minimizimit të rrezikut të sjelljes diskriminuese ose sjelljeve të tjera jo profesionale. Në veçanti, këto rregulla duhen hartuar për çdo detyrë ku duket se ka rrezik të trajtimit diskriminues: këto mund të përfshijnë përdorimin e pushtetit të policies, për të ndaluar dhe kontrolluar njerëz në rrugë ose në vende të tjera publike, kontrollin e hyrjes së njerëzve në kufi, përdorimin e forcës gjatë arrestimeve, kryerjen e "bastisjeve" policore në zonat e banuara, dhe menaxhimin e konflikteve etnike dhe trazirave publike. Shkeljet e rregullave duhet t'u nënshtrohen masave disiplinore.

Duke patur parasysh rëndësinë që ka në shoqëritë multienike zbatimi i paanshëm dhe jo diskriminues i ligjit, shtetet inkurajohen të shqyrtojnë mundësinë e ndërmarrjes së një "vlerësimi sistematik" të politikës së ushtrimit të ligjit dhe të praktikës së përgjithshme me pakicat etnike dhe kombëtare.¹⁰ Ky vlerësim duhet të krahasohet

---

¹⁰ Siç rekomandohet në kapitullin mbi ushtrimin e ligjit në "Planveprimi i OSBE-së për përparimin e gjendjes së romëve dhe gabelëve" [the *OSCE Action Plan for the Improvement on the Situation of Roma and Sinti, 2003*], që gjendet te http://www.osce.org/documents/odihr/2003/11/1562_en.pdf

me praktikat konkrete të ushtrimit të ligjit me standardet ndërkombëtare profesionale dhe kërkesat ndërkombëtare të të drejtave të njeriut; duhet të mbështetet në të dhëna të fituara përmes analizës së incidenteve dhe konsultimeve me pakicat kombëtare dhe OJQ-të. Për të trajtuar fushat e ushtrimit të ligjit ku praktika tregon se janë nën standardet ndërkombëtare, duhen hartuar planveprime.

17. Policia duhet të marrë masa për të inkurajuar raportimin e krimeve nga persona që u përkasin pakicave etnike për të rritur sigurinë në komunitet dhe mundësitë e shfrytëzimit të drejtësisë.

Në çdo vend, policia mbështetet në informatat e anëtarëve të publikut për të zbuluar krimet. Ka shumë prova në tërë rajonin e OSBE-së që tregojnë se pakicat kanë më pak të ngjarë t'i raportojnë krimet, krahasuar me grupet e tjera të shoqërisë. Në rast se policia mund t'i përgjigjet në mënyrë të barabartë kimit kundër pjestarëve të pakicave kombëtare, atëherë duhet të bëjë të mundur që këta persona të jenë po aq të gatshëm t'i raportojnë krimet sa edhe të gjithë të tjerët. Policia po ashtu duhet të jetë njëloj efikase dhe profesionale në mënyrën si i regjistron dhe heton krimet kundër personave të pakicave kombëtare, dhe nxjerrjen e autorëve të krimeve të tilla para drejtësisë. Personat që u përkasin pakicave janë të gatshëm të raportojnë krime vetëm kur besojnë se do të trajtohen me respekt dhe se akuzat e tyre do të merren seriozisht. Policia duhet të garantojë që personat që i takojnë pakicave kombëtare, ashtu si dhe të gjithë qytetarët e tjerë, të informohen rregullisht për përparimin dhe pasojat e të gjitha çështjeve ku ata janë të përfshirë si viktimat ose dëshmitarë. Kërkimet e ekspertëve vazhdimisht tregojnë se përvoja personale e viktimave të krimeve nga trajtimi që u bën policia është një nga treguesit më të rëndësishëm të nivelit të besimit të pakicave dhe të gjitha grupeve të komunitetit në policinë.

Studimet kanë treguar se faktorët e tjerë që ndikojnë në nivelin e raportimit të krimeve nga pakicat janë njohuria e tyre mbi procedurat e raportimit të krimeve dhe kuptimi i sistemit të të drejtës penale në përgjithësi. Policia mund të luajë një rol të rëndësishëm në rritjen e nivelit të njohurive dhe besimit të pakicave, në veçanti, duke kërkuar bashkëpunimin e OJQ-ve dhe shoqatave të komunitetit, të cilat mund të shpërndajnë informacion për raportimin e krimeve, të inkurajojnë viktimat t'i raportojnë incidentet e tilla dhe t'u ofrojnë atyre mbështetje. Vëmendje e veçantë i duhet kushtuar nevojës për të siguruar që informacioni dhe mbështetja vlejné edhe për femrat e komuniteteve të pakicave. Policia, po ashtu, duhet të ndërmarrë hapa

për t'u siguruar që pakicat të mund t'i raportojnë incidentet në gjuhët e tyre (shih Rekomandimin 13 më sipër).

Qytetarët mund të jenë më të gatshëm t'i raportojnë krimet në polici kur besojnë se policia luan rol të rëndësishëm në mbrojtjen e tyre nga krimet në përgjithësi. Shtetet duhen të inkurajojnë policinë dhe autoritetet qeveritare në nivel local, të miratojnë dhe zbatojnë politika për rritjen e "sigurisë në komunitet". Me "siguri në komunitet" kuptohet qëllimi për të siguruar që vendet ku njerëzit jetojnë dhe punojnë, të jenë të pastër nga krimi, në mënyrë që ata të ndihen të sigurtë në shtëpitë e tyre dhe gjatë aktiviteteve të përditshme në vendet publike. OJQ-të dhe qytetarët duhet të përfshihen aktivisht në iniciativa për të garantuar që vendet e tyre të jenë të sigurt për të jetuar dhe punuar. Ata duhet gjithashtu të inkurajohen për të bashkëpunuar me policinë për këtë qëllim. Në veprimtaritë e këtilla duhet të inkuadrohen aktivisht edhe pakicat. Puna e përbashkët e grupeve të ndryshme etnike me policinë në nivel local, me qëllim të rritjes së sigurisë në komunitet, është një metodë e vlefshme për rritjen e integritetit në shoqëritë multi-etnike.

18. Gjatë patrullimeve të rregullta në zona multi-etnike, kur është e mundur, policia duhet të dërgojë ekipe të përziera etnikisht, për të rritur besimin e publikut dhe efektivitetin e veprimeve të saj. Policia duhet gjithashtu të sigurojë që taktikat dhe pamja e saj e jashtme (p.sh. numri, mbajtja e dukshmet e armëve, zgjedhja e uniformave) t'i përshtaten detyrës dhe të mos nxisin në mënyrë të panevojshme frikë dhe tendosje.

Sipas sqarimit në Rekomandimin 4 më sipër, është me rëndësi që në një shoqëri multi-etnike, përbërja e policisë të përfaqësojë atë shoqëri. Kjo duhet bërë që policia të shihet si një organ i ligjshëm nga të gjitha grupet etnike, por edhe që ajo të ketë aftësitë praktike dhe përvojën për të punuar me të gjitha seksionet e shoqërisë.

Kjo është veçanërisht e rëndësishme në nivelin operativ, në zonat që janë me përbërje multi-etnike të popullsisë. Policia duhet të jetë e aftë të komunikojë me të gjitha grupet dhe të fitojë besimin e tyre, veçanërisht në situata kur mund të ketë tendosje etnike. Përdorimi i patrullave dhe ekipeve të përziera për hetime apo punë të tjera, mund ta ndihmojë policinë në arritjen e këtij synimi. Ekipet e përziera pajisin policinë me aftësi shumëgjuhësore gjatë kryerjes së detyrave policore në komunitetet multi-etnike. Në të njëjtën kohë, policia i demonstroi publikut një model të praktikës

të mirë të bashkëpunimit multietnik, në sigurimin e shërbimeve publike, të cilat janë bazë për një shtet të suksesshëm multietnik.

Përdorimi i patrullave dhe ekipeve të përziera, mund të kërkojë një mbështetje dhe trajtim të kujdesshëm kur bëhet fjalë për rekrutët e rinj, ose kur në shoqëri mund të ketë patur tendosje ndëretnike. Drejtuesit duhet të jenë të ndjeshëm ndaj burimeve të mundshme të tendosjeve të tilla dhe shtypjeve që mund të kenë nga komuniteti oficerët e grupeve të caktuara etnike. Kur oficerët policorë, pjesëtarë të pakicave, punojnë në komunitetet e veta, kjo mund të jetë e dobishme si për policinë ashtu edhe për komunitetin. Mirëpo, në rast të ndonjë konflikti midis pakicave dhe policisë në përgjithësi, oficerët e policisë me origjinë nga një grup i caktuar pakice mund të jenë objekt armiqësish (shih po ashtu Rekomandimin 7 për dërgimin në detyrë të oficerëve të policisë nga pakicat). Ndaj oficerëve të mazhorancës, të cilët punojnë në zona të banuara kryesisht me pakica, mund të ushtrohet presion, të cilin oficeri me origjinë nga kjo pakicë, e ka më të lehtë ta përballojë ose ta shuajë. Përdorimi i patrullave dhe ekipeve të përziera mund të sigurojë mbrojtje nga tendencat e tilla dhe të konfirmojë angazhimin e vazhdueshëm të policisë ndaj bashkëpunimit multietnik dhe integritit profesional.

19. Policia duhet të sigurojë zbatimin energjik dhe të frytshëm të ligjit kundër diskriminimit. Në veçanti, policia duhet të ndër marrë hapa për të inkurajuar raportimin e krimeve të motivuara nga urrejtja etnike dhe të sigurojë që ato të regjistrohen plotësisht dhe hetohen si duhet.

E drejta e trajtimit të barabartë është e drejtë themelore e njeriut dhe të gjitha shtetet kanë ligje të ndryshme që e trajtojnë këtë lloj diskriminimi. Shtetet dallojnë në shkallën dhe mënyrën se si ligjet e tyre përfshijnë format e ndryshme të diskriminimit. Për shembull, në disa shtete, diskriminimi mbulohet nga e drejta civile dhe nuk është detyrë e policisë. Gjithashtu, aktet e dhunës të nxitura nga urrejtja etnike mund të trajtohen në ligje specifike, mund të konsiderohen si raste të ashpërsuara në kuadër të së drejtës penale më të përgjithshme, ose mund të mos njihen si raste të veçanta me ligj.

Çfarëdo qofshin përgjegjësitë e tyre me ligj, për trajtimin e krimeve të motivuara nga urrejtja dhe dhuna etnike, policia duhet të bëjë çmos t'i zbatojë ligjet me vendosmëri dhe në mënyrë të vazhdueshme. Çdo shtet demokratik multi-etnik, për të funksionuar suksesshëm dhe për të zbatuar në mënyrë efikase ligjet kundër racizmit dhe

diskriminimit, mbështetet te policia. Natyrisht, kjo duhet bërë në bashkëpunim me prokurorët dhe gjykatat, sipas procedurave dhe përgjegjësi të përcaktuara në secilin shtet të veçantë. Megjithatë, kudo, roli i policisë është kyç.

Aktet e dhunës fizike të motivuara nga urrejtja etnike përbëjnë kërcënimin më serioz për stabilitetin dhe mirëqenjen e demokracive multi-etnike në përgjithësi. Akte të tilla, jo vetëm që shkaktojnë dëme serioze për individët, por gjithashtu - pasi që shohin individët si anëtarë të grupeve etnike - kërcënojnë edhe komunitetet dhe në këtë mënyrë tërë themelin e shoqërisë. Është shumë e rëndësishme që policia të kuptojë rëndësinë e rolit të vet në trajtimin e kësaj forme të krimit (p.sh. nëpërmjet trajnimit mbi këtë temë), dhe të vlerësojë varësinë e saj nga e gjithë shoqëria për ta trajtuar atë si duhet.

Elementi i racizmit ose urrejtjes etnike në krim shpesh është i qartë, ndonëse ndonjëherë mund të jetë i nënkuptuar ose i fshehtë. Në kontekste multi-etnike, policia duhet të shohë gjithnjë mundësinë e motiveve të tilla në krim dhe (pavarësisht nga qëndrimi i saj fillestar mbi çështjen) duhet gjithnjë të pranojë ta hetojë akuzën e viktimës ose të ndonjë personi tjetër që pretendon se krimi ka patur një element racor. Vendimi i Gjykatës Europiane të të drejtave të njeriut në rastin *Nachova*, e bën të qartë se të gjitha shtetet europiane, kanë për detyrë të hetojnë motivet e mundshme racore në aktet e dhunës.¹¹

Për të luftuar me efektivitet krimet e nxitura nga urrejtja etnike, kërkesa e parë është që policia të ketë procedura për regjistrimin e krimeve të tilla dhe hetimin e tyre të suksesshëm. Këto procedura duhet të sigurojnë mbledhjen e suksesshme të dëshmive për elementin e motivimit etnik dhe prezantimin e tyre në gjykatë. Oficerët e policisë duhet të jenë të trajnuar për të ndjekur këto procedura dhe për ta kuptuar rëndësinë e tyre. Policia duhet të sigurojë që jo vetëm mazhoranca, por edhe pakicat, të cilat në shumicën e rasteve janë viktima të krimeve të tilla, të kenë besim dhe t'i raportojnë ato. Për këtë qëllim, policia duhet të bashkëpunojë me OJQ-të dhe grupet e komunitetit. Policia duhet gjithashtu të përgatisë informacione anonime dhe përmbledhëse statistikore për krimet e tilla, dhe t'i analizojë ato për të mbikqyrur frekuencën e tyre, e njëkohësisht edhe efektivitetin e veprimeve të saj ndaj këtyre krimeve. Të dhënat e këtilla duhen t'u bëhen të ditura autoriteteve të tjera publike

---

¹¹ Gjykata Europiane e të drejtave të njeriut (Dhoma e Lartë) 6 korrik 2005, *Nachova dhe të tjerë kundër Bullgarisë*, (kërkesat n. 43577/98 dhe 43579/98), gjendet në <http://www.echr.coe.int>

dhe OJQ-ve, në mënyrë që ato të bashkëpunojnë me policinë për të ndërmarrë veprime parandaluese.¹²

20. Shtetet duhet të sigurojnë që mekanizmat këshilldhënëse dhe mbështetëse për viktimat e krimit, janë njëlloj të hapura dhe të efektshme për pjestarët e pakicave kombëtare.

Shtetet pjesëmarrëse të OSBE-së, dallojnë për sa i përket shkallës së njohjes së nevojave dhe të drejtave të personave që kanë qenë viktimat të krimeve. Ato gjithashtu dallojnë edhe kur bëhet fjalë për mundësitë që parashikohen për dhënien e këshillave dhe mbështetjes për këta persona. Në shumë shtete, mundësitë e këtilla janë shumë të vogla ose nuk ekzistojnë aspak. Megjithatë, gjatë viteve të fundit, komuniteti ndërkombëtar i ka vënë një theks të përforcuar nevojës për njohje më të mirë të të drejtave të viktimave të krimit, duke e trajtuar këtë çështje në një varg konventash dhe deklaratash ndërkombëtare, veçanërisht në ato që kanë të bëjnë me femrat dhe fëmijët. Dokumentet e tilla përcaktojnë të drejtat specifike njerëzore që lidhen me viktimat e krimit, duke përfshirë të drejtën e lirisë dhe dinjitetit personal, kompensimit, ndihmës fizike dhe sociale, informimit mbi përparimin e hetimeve penale dhe mundësive për të shfrytëzuar drejtësinë në përgjithësi.

Edhe në vende ku nuk ekzistojnë dispozitat e tilla, studimet tregojnë se pakicat etnike, kur bëhen viktimat të krimit, kanë më pak mundësi të përdorin një mbështetje të këtillë dhe më pak të ngjarë të përfitojnë prej saj. Kjo mund të ndodhë për arsye të ndryshme, duke përfshirë: vendin e ndodhjes, mungesën e dijenisë për (ose të besimit në) shërbime të tilla për pakicat, dhe mungesën e ndjeshmërisë së atyre që i sigurojnë këto shërbime ndaj shumëllojshmërisë kulturore, ose mungesës së komunikimit në gjuhët e pakicave.

Përgjegjësia për mbështetjen e viktimave nuk është vetëm, apo qoftë edhe kryesisht, detyrë e policisë, por është në përgjithësi përgjegjësia e shtetit. Shtetet duhet të krijojnë struktura të afta që sigurojnë shërbime për mbështetjen e viktimave në nivel vendor dhe shërbime që mund të përdoren dhe u përshtaten të gjitha grupeve etnike të viktimave. Organizatat për mbështetjen e viktimave duhet të jenë plotësisht të pavarura nga autoritetet publike (madje edhe të shihen si të tilla), ndonëse

---

¹² Që nga 2004, një program i posaçëm i OSBE-së – Programi i ODHIR-it për punonjësit e zbatimit të ligjit në luftën kundër krimit të urrejtjes [*the ODIHR Law Enforcement Officer Programme on Combating Hate Crime*] – e ka ndihmuar policinë në shtetet pjesëmarrëse të OSBE-së për t'i trajtuar këto çështje. Shih http://www.osce.org/odihr/item_11_16251.html

bashkëpunojnë ngushtë me ta. Pjesëmarrja e shoqërisë civile dhe angazhimi i OJQ-ve duhet shfrytëzuar maksimalisht.

Gjithësesi, policia ka një rol të qenësishëm në sigurimin e mbështetjes për viktimat, dhe kryerja e këtij roli nga ana e policisë i shërben shumë interesit të saj për një ushtrim të efektshëm të ligjit. Policia është pika e parë e kontaktit me autoritetet publike shpesh kur viktimat e krimit, të cilët mund të jenë emocionalisht të dëshpëruar, fizikisht të dëmtuar, të pavetëdijshëm për të drejtat e tyre dhe mund të kenë nevojë urgjente për këshilla dhe mbështetje. Krahas kryerjes së detyrave që rrjedhin nga e drejta penale, policia duhet të jetë në gjendje të sigurojë mbështetje emergjente dhe pastaj t'i udhëzojë viktimat drejt burimeve të tjera më të përshtatshme. Është shumë e rëndësishme, që policia t'i kryejë detyrat e menjëhershme të mbështetjes së viktimave me efektivitet, si për sigurinë e viktimave, ashtu dhe për të ruajtur besimin e viktimave te policia. Policia duhet ta ruajë këtë besim me qëllim që viktimat të jenë të gatshme të japin informacione për hetimin e çështjes, por edhe për të dëshmuar në gjyq. Për këto arsye, është vitale që policia t'i informojë viktimat vazhdimisht, lidhur me mbarëvajtjen e hetimeve. Policia duhet gjithashtu t'u sigurojë viktimave mbrojtje, në ato raste kur siguria e tyre rrezikohet pas kryerjes së krimeve, ose për shkak të dëshirës së tyre për t'i raportuar ato në polici.

Policia duhet të sigurohet që pakicat, ashtu sikurse edhe mazhoranca, të kenë besim në mbështetjen dhe mbrojtjen e tyre, kur bëhen viktima të krimit. Aty ku ka patur një histori konfliktesh ose mungesë besimi midis pakicave dhe policisë, ka rëndësi që policia të ndërmarrë hapa të vendosura për ta kapërcyer këtë pengesë potenciale. Policia duhet t'i kushtojë vëmendje sigurimit të mbështetjes dhe mbrojtjes së viktimave në rastet e krimit ose dhunës së motivuar nga urrejtja etnike. Raste të tilla shpesh përfshijnë "viktimizim të përsëritur", ose madje edhe hakmarrje dhe shkëmbime të vazhdueshme kërcënimesh dhe aktesh dhune midis anëtarëve të grupeve të ndryshme etnike. Komunitete të tëra, dhe jo vetëm individët, mund të përjetojnë viktimizim kur ndodhin krime të nxitura nga urrejtja etnike dhe policia duhet të pranojë nevojën e mundshme për mbështetje dhe mbrojtje në suaza të komunitetit dhe jo vetëm në ato individuale ose familjare. Kur është e nevojshme, në këto raste, policia duhet të bëjë vlerësimin e rrezikut.

VI. PARANDALIMI DHE TRAJTIMI I KONFLIKTEVE

21. Policia duhet ta ketë për detyrë dhe duhet të trajnohet për të luajtur një rol proaktiv në vendosjen e marrëdhënieve të tilla me pakicat, të cilat do të kenë për qëllim identifikimin dhe mundësisht uljen e tensioneve që shkaktajnë konfliktet ndëretnike.

Siç theksohet në hyrje, Komisioneri i lartë për pakica kombëtare identifikon policinë si organi me rol kyç në parandalimin e konflikteve etnike. Kjo vjen nga një numër faktorësh: përgjegjësia e policisë për ruajtjen e rendit publik dhe qetësisë, pushteti që ka policia për këtë qëllim, të dhënat e zbulimit që ka policia për tendosjet apo incidentet të cilat mund t'i hapin rrugë konfliktit etnik, si dhe aftësia profesionale që mund të përdoret nga policia për të penguar rritjen e tendosjeve dhe transformimin e incidenteve të tilla në dhunë fizike midis grupeve të ndryshme etnike.

Shpesh supozohet se përgjegjësia e policisë në lidhje me konfliktin etnik është e kufizuar në incidentet konkrete të konfliktit të hapur: rikthimi i rendit dhe vënja para drejtësisë e atyre që shkelin ligjin. Kjo pikpamje nuk merr parasysh rëndësinë e rolit të policisë në faza të hershme të zhvillimit potencial të konflikteve, por edhe në uljen e tensioneve midis grupeve etnike pas rivendosjes së rendit publik. Natyrisht policia nuk e ka detyrë ekskluzive parandalimin e konflikteve të tilla dhe ndërmarrjen e masave për t'i përballuar ato, por në bashkëpunim me autoritete të tjera publike dhe përfaqësues të shoqërisë civile, ajo mund ta luajë një rol vendimtar.

Kontributin kyç që mund të japë policia për parandalimin e konflikteve etnike është monitorimi i niveleve të tendosjes midis grupeve të ndryshme etnike, në bazë të dëshmive dhe treguesve sistematikë. Këto dëshmi duhet të përfshijnë (a) numrin dhe seriozitetin e incidenteve konkrete (p.sh. kërcnimet apo dhunën ndër-personale) midis personave që u përkasin grupeve të ndryshme etnike, që mund të përshkallëzohen, dhe (b) të dhënat e zbulimit, që merren nga burime të komunitetit, mbi nivelin e përgjithshëm të armiqësisë ndëretnike brenda këtyre grupeve, apo mbi planet e hartuara për veprime konkrete armiqësore. Të dhënat e këtilla kërkojnë që policia të vendosë marrëdhënie besimi dhe komunikimi të mirë me të gjitha grupet etnike dhe kontakte me burime të besueshme dhe të pavarura të informimit.

Treguesit sistematikë duhen përcaktuar në atë mënyrë, që të grumbullojnë informacionet mbi nivelin e tensioneve etnike, dhe të krahasojnë atë nivel në periudha të ndryshme kohore dhe sipas rajoneve të ndryshme gjeografike. Treguesit e tillë

duhen monitoruar si në nivel vendor, ashtu edhe në atë lokal. Autoritete të tjera publike, si p.sh. pushteti vendor ose ai rajonal dhe OJQ-të, mund të kontribuojnë për monitorimin e tensioneve të tilla. Kur informacioni i përdorur në monitorimin e këtillë duhet të mbahet konfidencial, mund të lindë nevoja që autoritetet e policisë, ose të qeverisë, të bëjnë të ditur publikisht vlerësimin e tyre në rrethana të caktuara (p.sh. nëse mediat ose grupet ekstremiste ekzagjerojnë nivelin konkret të tensionit për qëllimet e tyre).

Shtetet duhet të sigurojnë që policia të formojë sistemin e monitorimit të tensioneve etnike, i cili duhet të funksionojnë me efektivitet si në nivel lokal, ashtu edhe në atë vendor, dhe që përgjegjësia për mbledhjen dhe administrimin e të dhënave të tilla t'u caktohet disa anëtarëve të caktuar të stafit. Këta të fundit, duhen trajnuar për kryerjen e një roli të tillë.

Gjithashtu, shtetet duhet të sigurohen që oficerët e policisë e kuptojnë qartë rëndësinë që ka roli i tyre në parandalimin e tensioneve dhe konflikteve etnike dhe që ky rol pasqyrohet në trajnimin e policisë në përgjithësi. Trajnimi duhet të sigurojë që stafi i lartë i policisë dhe drejtuesit operative, kanë një ide të qartë mbi shkaqet e mundshme dhe dinamikën e konflikteve etnike; të kenë aftësi të mira ndërmjetësuese; duhet të dijnë të vendosin se si ta përdorin autoritetin publik të policisë nëpërmjet rolit udhëheqës, për të siguruar angazhimin e grupeve potencialisht konfliktuale, në gjetjen e zgjidhjeve të padhunshme.

Shtetet po ashtu duhet të sigurojnë që "parandalimi i konflikteve etnike" të mos kuptohet nga policia si një mënyrë për të përligjur veprimet represive që shkelin të drejtat e grupeve të pakicave, por që veprimet parandaluese, të jenë pjesë e politikës më të gjerë të integritetit të pakicave dhe marrëdhënieve të mira ndëretnike. Legjitimiteti dhe efektiviteti i policisë në gjetjen e zgjidhjeve të padhunshme midis grupeve etnike do të varet drejtpërsëdrejti nga perceptimi i këtyre grupeve për policinë, si një organ të cilit mund t'i besohet që të veprojë me drejtësi ndaj të gjitha grupeve, në pajtim me të drejtat e njeriut.

22. Policia, gjithashtu, duhet të trajnohet dhe të pajiset për të menaxhuar trazirat civile, incidentet dhe konfliktet ndëretnike në mënyrë profesionale dhe të pavarur, me qëllim uljen e konflikteve dhe zgjidhjen e tyre me anë të ndërmjetësimit, kur është e mundur, dhe me përdorimin minimal të forcës.

Në një shtet demokratik, mbajtja e rendit publik është përgjegjësi kyç e policisë. Në një shtet multi-etnik, konflikti i hapur etnik është një formë akute serioze e çrregullimit publik, meqënëse kërcënon vetë themelet e kohezionit social të shtetit. Si rrjedhojë, aftësia e policisë për të menaxhuar dhe zgjidhur shpërthime të tilla publike është shumë e rëndësishme për ruajtjen e një shoqërie të suksesshme multi-etnike. Oficerët e policisë që përgjigjen për menaxhimin e trazirave civile dhe incidenteve etnike duhet të fitojnë trajnim të posaçëm, por duhen hartuar edhe rregullore të detajuara të veprimeve që lidhen me këtë detyrë. (Udhëzime të përgjithshme për trajnimin dhe kodet e praktikës jepen në Rekomandimet 8-10 më sipër).

Gjatë trajtimit të konflikteve ndëretnike, krahas efikasitetit dhe aftësisë teknike, policia duhet të ruajë legjitimitetin në sytë e të gjitha grupeve dhe gjithmonë të veprojë në pajtim me të drejtat ndërkombëtare të njeriut. Një çështje kyç, është përdorimi i forcës nga policia. Ndonëse policia ka të drejtën e përdorimit të forcës për të zgjidhur konflikte në përputhje me ligjin, qëllimi i saj profesional duhet të jetë përdorimi minimal i mundshëm i forcës dhe vetëm në ato raste kur nuk ka asnjë mundësi tjetër. Qasjet e tjera, siç është ndërmjetësimi, duhen përdorur kurdoherë që është e mundur dhe duhen hartuar udhëzime të qarta të cilat përcaktojnë rrethanat kur përdorimi i forcës mund të justifikohet dhe përcaktojnë mënyrën e ushtrimit të saj.¹³

Policia duhet të ketë gjithnjë parasysh se veprimet e saj nuk janë të ndara apo nuk ndodhen "jashtë" dinamikës së marrëdhënieve ndëretnike: ato janë pjesë përbërëse e një procesi të vazhdueshëm social dhe politik në një shtet demokratik. Si agjenci e shtetit që përgjigjet për menaxhimin e brendshëm të konfliktit të hapur, veprimet e saj – të paktën me afat të shkurtër dhe të mesëm – mund të kenë ndikim vendimtar në zhvillimin e marrëdhënieve ndëretnike dhe të ardhmen e shtetit në përgjithësi. Për këto arsye, aftësia e saj për të ruajtur besimin e të gjitha grupeve etnike gjatë menaxhimit të konflikteve dhe rivendosjes së rendit public, është me rëndësi themelore. Në rastet kur, gjatë kryerjes së detyrave të veta, policia vepron ose shihet sikur vepron në mënyrë etnikisht të njëanshme kundër pakicave, atëherë legjitimiteti i saj për të vepruar si përfaqësuese e shtetit, në sytë e pakicave do të shkatërrohet. Prandaj është shumë me rëndësi që të gjithë oficerët e policisë, pavarësisht nga origjina etnike, të veprojnë me integritet të prerë profesional kur përballen me konflikte ndëretnike.

---

¹³ Për përdorimin në përgjithësi të forcës, policia duhet të ndjekë udhëzimet e OKB-së: "Parimet bazë të përdorimit të forcës dhe armëve të zjarrit nga zyrtarët e zbatimit të ligjit." [*Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials*], që gjendet në http://www.unhcr.ch/html/menu3/b/h_comp_43.htm.

23. Veçanërisht në nivel lokal, policia duhet të bashkëpunojë ngushtë me autoritetet e tjera publike, për të siguruar që veprimet e saj për parandalimin dhe menaxhimin e konflikteve ndëretnike, janë të koordinuara me veprimet e integritit të pakicave dhe për ndërtimin e shoqërisë së suksesshme multi-etnike.

Ndonëse trajtimi i konfliktit të hapur etnik është detyrë parësore e policisë, parandalimi i konfliktit të tillë dhe zgjidhja e tensioneve, pasi shfaqen, janë detyra për të cilat policia mund dhe duhet të kontribuojë por jo t'i trajtojë vetëm. Edhe autoritetet e tjera publike duhet të luajnë një rol, veçanërisht, në marrjen e iniciativës për trajtimin e shkaqeve kryesore të konfliktit të këtillë. Pyetja se cilët autoritete duhen përfshirë në këtë proces, varet në një masë nga natyra e këtyre shkaqeve: për shembull, në disa situata kur konflikti lidhet me çështje residenciale ose të pronës, autoritetet e strehimit mund të jenë në gjendje të luajnë një rol të rëndësishëm. Një rol kyç do të luajnë ato autoritete, që kanë aftësinë të bashkojnë grupe të ndryshme në konflikt, të ndërtojnë ura në nivel personal, dhe të përgatisin projekte për avancimin e interesave të përbashkëta. Në afat të gjatë, arsimimi – dhe sidomos arsimimi që bashkon të rinj nga grupe të ndryshme – do të ketë rol vendimtar. Prandaj, institucionet arsimore duhen konsideruar se kanë rol kyç në këtë drejtim. Duke patur parasysh rëndësinë e trajtimit të këtyre çështjeve në suaza lokale, pa dyshim, pushteti vendor do të luajë rol kryesor.

Policia dhe autoritetet e tjera publike duhet të punojnë së bashku, si në nivel kombëtar, ashtu edhe në nivel lokal, për të hartuar strategji të posaçme (duke përfshirë edhe strategjinë e mediave), për të parandaluar konfliktet etnike dhe për të siguruar kohezionin e komuniteteve në shoqëritë multi-etnike. Ka shumë raste të lindjes së konflikteve të tilla, ose të përkeqësimit të tyre, kryesisht për shkak se përgjegjësit nuk i kanë dalluar shenjat në kohë, nuk kanë treguar gatishmëri për të vepruar, ose nuk kanë vepruar në mënyrë të efektshme dhe të koordinuar. Shtetet duhen të marrin masa për të nxitur veprime të koordinuara nga ana e autoriteteve përkatëse në nivel kombëtar dhe lokal, që ato të jenë pjesë e strategjive më të gjera për të nxitur integritin e pakicave në të gjitha nivelet. Për këtë qëllim, duhen formuar struktura dhe partneritete zyrtare. Roli i policisë duhet të pranohet si një rol përbërës në procesin e formimit të kohezionit të komuniteteve në shoqëritë multi-etnike, kurse policia duhet si rrjedhojë të jetë partnere aktive në këtë proces, me autoritetet e tjera publike dhe me përfaqësues të grupeve të pakicave kombëtare dhe etnike.